

Vilniaus universitetas
Tarptautinis žinių ekonomikos ir žinių vadybos centras

Ričardas Tvaranavičius,
Informacijos sistemų vadybos studijų

**INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ NAUDOJIMO VALDYMO
INSTITUCIJOSE GALIMYBĖS IR PERSPEKTYVOS LIETUVOJE
MAGISTRO DARBAS**

Vadovas prof. R. Gudauskas

Vilnius, 2007

_____ magistro darbas
(magistranto vardas, pavardė)

tema _____

_____

parengtas gynimui.

_____

(data) (vadovo parašas)

Darbas įregistruotas _____ centre

_____

(data) (administratorės parašas)

Magistro darbą ginti leidžiu

_____

(data) (centro direktoriaus parašas)

Recenzentu skiriu

_____

(data) (Direktoriaus parašas)

Darbą recenzavimui gavau

_____

(data) (recenzento parašas)

Tvaranavičius, Ričardas

Tv 05

Informacinės visuomenės paslaugų naudojimo valdymo institucijose galimybės ir perspektyvos Lietuvoje: magistro darbas / Ričardas Tvaranavičius ; mokslinis vadovas prof. R. Gudauskas ; Vilniaus universitetas. Tarptautinis žinių ekonomikos ir žinių vadybos centras. – Vilnius, 2007. – 65 lap.

UDK 004:351/354(474.5)

Magistro darbo objektas - informacinės visuomenės paslaugos valdymo institucijose. Įvertinti informacinės visuomenės paslaugų naudojimo valdymo institucijų darbe galimybes ir perspektyvas. Pagrindiniai uždaviniai: pateikti informacinės visuomenės paslaugų sampratą ir įvairiuose kontekstuose; pateikti teorinį/ mokslinį informacinės visuomenės paslaugų taikymo aspektą; apžvelgti informacinę visuomenę reglamentuojančius dokumentus; valstybinių institucijų tyrimą, kuriose yra taikomos informacinės visuomenės paslaugos.

Naudojantis mokslinės literatūros ir dokumentų reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugas analize bei valdymo institucijų tinklalapių tyrimu, prieita prie išvados, kad šiuolaikinės valstybės savo veiklą orientuoja į veiksmus, sujungiančius informacijos ir komunikacijų technologijų galimybes su perspektyviais valstybės valdymo sprendimais. Galimybė gauti internetu informaciją elektronine forma prisideda prie greitesnio informacijos pateikimo visuomenei.

Moksliniai šaltiniai teigia, kad šiandienos gyvenimas neišsivaizduojamas be tokių sąvokų kaip “informatika”, “informacija”, “informacinės technologijos”, “informacinė visuomenė” t.y. informacinių technologijų naudojimas visuomenėje vis spartėja. Tai ypač pasakytina apie valstybines įstaigas ir darbu susijusiu jose. Siekiant standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinti jų funkcionalumą, jose teikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes ir panašiai, patvirtinti bendrieji reikalavimai valstybės institucijų interneto svetainėms. Juose išdėstytos nuostatos dėl valstybės institucijų interneto svetainių struktūros, informacijos, administravimo, pritaikymo neįgaliesiems.

Tyrimą Valstybinėse organizacijose, kuriose yra taikomos informacinės visuomenės paslaugos parodė, kad valstybinės įstaigos plačiai naudoja informacines technologijas ir siekia daryti

informacinių technologijų tinklus tarp visų valstybės įstaigų, komunikacijai, informacijos paieškai. Kadangi matosi, kad net ir Lietuvos savivaldybės padarė nemažą pažangą IT srityje: rajonų savivaldybėse kelis kartus išaugo bendras kompiuterių skaičius, įrengti nauji vietiniai kompiuterių tinklai, pradėti kurti savivaldybių tinklapiai, išaugo interneto ir elektroninio pašto naudotojų skaičius. Iš kitos pusės, Lietuvos savivaldybėje išlieka pakankamai problemų: silpnai išvystyta rajonų savivaldybių informacinė infrastruktūra, lėti informacinių sistemų plėtros tempai, savivaldybių susiskaidymas pagal IT plėtros rodiklius ir prioritetus.

ĮVADAS	6
1. INFORMACINĖ VISUOMENĖ	10
1.1. Informacinės visuomenės samprata įvairiuose šaltiniuose	10
1.2. Informacinės visuomenės paslaugos.....	12
2.1. Informacinė visuomenės pagrindimas teorijomis	16
2.2. Moksliniai šaltiniai ir dokumentai grindžiantys informacinės visuomenės paslaugas....	26
2.3. ES informacinės visuomenės plėtros planavimo dokumentai.....	30
3. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ NAUDOJIMAS IR DIEGIMAS.....	33
3.1. Informacinės visuomenės paslaugų teikimo įmonėse perspektyvos.....	33
3.2. Informacinės visuomenės paslaugų organizacijų darbe diegimo prielaidos	36
4. VALSTYBĖS INSTITUCIJOSE NAUDOJANČIOSE INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGAS IŠVADOS	40
IŠVADOS.....	61
LITERATŪRA.....	62

IVADAS

Kol kas Europos Sąjungoje nėra jokio juridinio dokumento (reglamento ar direktyvos), apibūdinančio informacinę visuomenę. Kadangi tai nauja ir sparčiai besiplėtojanti sritis, tam specialiai Europos Komisijoje įkurtas generalinis direktoratas ir priimtas el. Europos veiksmų planas, kuriame numatyti 23 informacinę visuomenę apibūdinantys rodikliai (eEurope benchmarking indicators), nes Europos Sąjunga mano, jog informacinės visuomenės rodikliais galima išmatuoti ekonominį augimą. EUROSTAT'as į savo strateginį 2003-2007 m. planą pirmą kartą įtraukė ir informacinės visuomenės statistinio vertinimo modulį bei aiškinasi, kokie informacinę visuomenę nusakantys rodikliai prieinami valstybėse narėse ir valstybėse kandidatėse bei kaip jose apibrėžiama informacinė visuomenė¹.

Vyriausybė posėdyje patvirtino Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategiją, kuri parengta atsižvelgiant į Europos Bendrijos užsibrėžtus tikslus, įtvirtintus Europos Tarybos 2000 metais priimtoje Lisabonos strategijoje – sukurti Europoje konkurencingą žinių ekonomiką. Siekiant šio tikslo būtina sukurti ir plėtoti informacijos visuomenę, kuri turėtų galimybes ir gebėtų naudotis informacijos ir ryšių technologijomis².

2006 m. gegužės 25 d. Seimas priėmė Informacinės visuomenės paslaugų įstatymą Nr. X-614 (Žin., 2006, Nr. 65-2380). Įstatymas skirtas užtikrinti 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje įgyvendinimą. Svarbiausias įstatymo tikslas – apibrėžti ir įtvirtinti visuomeninių santykių, susijusių su informacinės visuomenės paslaugomis, teisinio reguliavimo pagrindus³.

Informacinės visuomenės paslaugos – paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamos paslaugos. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/48/EB iš dalies keičiančią

---

¹ A. MIŠKILNIENĖ. Informacinė visuomenė ir statistika, 2001.

² ŽINIŲ EKONOMIKOS FORUMO VEIKLA. Patvirtinta Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija, 2005

³ LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS. Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas Nr. X-614, 2006.

Direktyvą 98/34/EB, nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką:

- „teikimas per atstumą“ reiškia, kad paslauga, teikiama šalims nesant kartu vienoje vietoje;
- „elektroninėmis priemonėmis“ – reiškia, kad iš pradžių paslauga elektronine įranga pasiunčiama ir priimama duomenims apdoroti (įskaitant skaitmeninį tankinimą) ir saugoti, o galutinai perduodama ir priimama laidais, radijo, optinėmis, kitomis elektromagnetinėmis priemonėmis;
- „asmenišku paslaugų gavėjo prašymu“ reiškia, kad paslauga teikiama perduodant duomenis asmenišku prašymu⁴.

Informacinės visuomenės paslaugos aprėpia įvairią ekonominę veiklą, atliekamą prisijungus prie elektroninių ryšių tinklo, ypač prekių pardavimą internetu. Informacinės visuomenės paslaugos nėra vien paslaugos, dėl kurių sutartys sudaromos internetu, bet joms priskiriamos ir tos paslaugos, už kurias jų gavėjai nemoka, pavyzdžiui, informacijos teikimo internetu paslaugos, priemonės informacijos paieškai, prie jos prieiti, paslaugos, kurias sudaro informacijos perdavimas ryšių tinklais, prieigos prie ryšių tinklo suteikimas arba paslaugos gavėjo pateiktos informacijos pateikimas internete⁵.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą informacinės visuomenės paslaugomis nelaikomos:

1. *Paslaugos, teikiamos ne per atstumą.* Paslaugos, teikiamos naudojant netgi elektroninius prietaisus, kai fiziškai dalyvauja teikėjas ir gavėjas.
2. *Paslaugos, teikiamos ne elektroninėmis priemonėmis.* Paslaugos, turinčios materialųjį turinį, nors ir teikiamos elektroniniais prietaisais; Autonomiškos paslaugos: pastoviosios atminties kompaktinių diskų ar programinės įrangos diskelių platinimas; Paslaugos, teikiamos nenaudojant duomenų apdorojimo ir saugojimo sistemų:

---

⁴ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. Informacinės visuomenės paslaugų samprata.

⁵ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. Informacinės visuomenės paslaugų samprata.

3. *Paslaugos, teikiamos ne asmeniškai paslaugų gavėjo prašymu.* Paslaugos, teikiamos perduodant duomenis be atskiro pageidavimo, siekiant, kad juos vienu metu priimtų neribotas atskirų gavėjų skaičius (perdavimas naudojant žvaigždinį tinklo sujungimą)⁶.

Informacinės visuomenės tolygi plėtra yra viena svarbiausių sėkmingo šalies vystymosi prielaidų, tuo tarpu Lietuvoje matyti ženklūs skirtumai tarp miestų ir kaimo vietovių pagal svarbiausius informacinės visuomenės plėtros rodiklius. Iki šiol Lietuvoje nebuvo atliekami jokie tyrimai, kurie leistų įvertinti svarbiausius informacinių technologijų panaudojimo rodiklius atskirose šalies apskrityse, jose esantį skaitmeninį sklaidą, t.y. informacinių technologijų naudojimo skirtumus pagal gyvenamą vietą, amžių, pajamas ir pan.

Vadovaujantis naujai priimta strategija, Europos Komisija parengė veiksmų planą „eEurope“, kuriame buvo numatyti konkretūs informacinės visuomenės plėtros tikslai ir jiems įgyvendinti iškelti uždaviniai. „Informacinė visuomenė visiems – eEurope 2005“ veiksmų plane keliami nauji uždaviniai, kurie ir toliau labai tampriai susiję su informacinės visuomenės ir interneto plėtra. Tuo tarpu informacinės visuomenės plėtra naujose ES šalyse narėse buvo apibrėžiama „eEurope+“ iniciatyvoje, kurios tikslas – padėti šalims kandidatėms lengviau integruotis į „eEurope 2005“ veiksmų planą.

Darbo objektas: Informacinė visuomenės paslaugos valdymo institucijose. Modernėjanti ir spartėjanti informacinių technologijų raida, reikalauja vis geresnio ir spartesnio valdymo institucijų darbo tiek teikiant įvairias paslaugas, tiek perkant paslaugas. Todėl labai svarbu išsiaiškinti informacinės visuomenės paslaugų naudojimo galimybes ir perspektyvas valdymo institucijų darbe.

Problema: Valdymo institucijų darbo kokybė naudojant informacinės visuomenės paslaugas.

2005 m. Europos Bendrijų komisija savo Komunikate „Bendri veiksmai augimui ir užimtumui skatinti: Bendrijos Lisabonos programa“ pasiūlė iš naujo pradėti įgyvendinti Lisabonos strategiją. Inicijuodama partnerystę augimui ir užimtumui kaip naują pradžią Lisabonos strategijai, Europos Vadovų Taryba žinias ir inovacijas pavadino tvarios plėtros varikliu ir pareiškė, kad yra būtina sukurti informacinę visuomenę, paremtą plačiu informacijos ir ryšių technologijų (IRT) taikymu viešose paslaugose, mažuose ir vidutiniuose įmonėse ir namų ūkiuose.

---

⁶ TNS GALLUP. Informacinės visuomenės plėtros Lietuvos regionuose tyrimo apžvalga

Nauja strateginė programą „i2010 – Europos informacinė visuomenė 2010“ skatina atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką ir pabrėžia IRT svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei.

Darbo tikslas: Įvertinti informacinės visuomenės paslaugų naudojimo valdymo institucijų darbe galimybes ir perspektyvas. Šiuo tikslu darbe bus stengiamasi atskleisti informacinės visuomenės paslaugų naudojimo galimybes valdymo t.y. ar informacinės visuomenės paslaugos reikalingos ir teikiamos Vyriausybės, Ministerijų, internetiniuose puslapiuose.

Uždaviniai:

1. Pateikti informacinės visuomenės paslaugų sampratą ir įvairiuose kontekstuose.
2. Pateikti teorinį/ mokslinį informacinės visuomenės paslaugų taikymo aspektą.
3. Apžvelgti informacinę visuomenę reglamentuojančius dokumentus.
4. Atlikti Valstybinių institucijų tyrimą, kuriose yra taikomos informacinės visuomenės paslaugos.

Darbe naudojami metodai: Mokslinės literatūros ir dokumentų reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugas analizė, taip pat valdymo institucijų tinklalapių tyrimas.

1. INFORMACINĖ VISUOMENĖ

1.1. Informacinės visuomenės samprata įvairiuose šaltiniuose

Informacijos visuomenės sąvoka pirmą kartą buvo pristatyta septinto dešimtmečio pradžioje. Nuo to laiko daug diskutuojama, ką technologijos gali naudingai pasiūlyti visuomenei. Pastebima, kad informacinės visuomenės kūrimas didžiausios įtakos turi ekonomikos augimui. Stiprėja privatus verslas, kokybiškai gerėja ir gausėja valstybės viešosios paslaugos, auga nauja, išsimokslinusi ir daug naudingų žinių sukaupusi žmonių kartą, gebanti panaudoti ir taikanti žinias praktikoje. Stiprėjant ekonomikai - kyla pragyvenimo lygis, sukuriama daugiau darbo vietų, lengviau sprendžiamos socialinės problemos⁷.

Dėl šių priežasčių dauguma užsienio valstybių, kurios informacinės visuomenės kūrimą jau įgyvendina praktikoje, ėmėsi ryžtingų veiksmų. Gerai žinomi JAV, Japonijos, Airijos pavyzdžiai, kuomet šių šalių vyriausybės deklaravo politinį pasiryžimą kurti ir vystyti žinių visuomenę, o ekonomikos plėtrą ėmė vystyti informacinių technologijų ir telekomunikacijų pagalba⁸.

Informacinė visuomenė - visuomenė, kuri moka ir naudojami informacinėmis technologijomis visuose gyvenimo srityse.

M. Castells⁹ (2005) Informacinės visuomenės samprata

- Informacinė visuomenė – tai yra visiškai nauja socialinė tvarka.
- Visų pirma ji remiasi technologine revoliucija – informacinių technologijų raida pakeitė pasaulio veidą, bendravimą, sukūrė sąlygas naujai ekonomikai, įtakoją užimtumą, kultūrą, pakeitė erdvės ir laiko supratimą.

F. Webster¹⁰ (2006) Informacinės visuomenės samprata

- Informacijos svarba šiuolaikinei visuomenei yra labai didelė, dar nereiškia kad informacinė visuomenė yra nauja socialinė struktūra.
- Antra – nėra sukurta vieninga ir tiksli informacinės visuomenės vertinimo ir klasifikavimo sistema.

⁷ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. Informacinės visuomenės plėtra pasaulyje, 2005

⁸ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. Informacinės visuomenės plėtra pasaulyje, 2005

⁹ CASTELLS MANUEL. Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė, kultūra. I tomas. Poligrafija ir informatika, 2005

¹⁰ WEBSTER FRANK. Informacinės visuomenės teorijos. Poligrafija ir informatika, 2006

Yra išskiriamos įvairiapusės informacinės visuomenės sampratos:

- Technologinės samprata
- Ekonominės samprata
- Profesinės samprata
- Erdvinės samprata
- Kultūrinės samprata

Technologinė informacinės visuomenės samprata

Šiuolaikinės informacinės technologijos leidžia taip efektyviai apdoroti, saugoti ir perduoti informaciją, kad tai užtikrina spartų šių technologijų plitimą į visas mokslo, verslo ir privataus gyvenimo sferas.

Ekonominė informacinės visuomenės samprata

Žinios tampa modernios ekonomikos pagrindu ir pastebimas perėjimas nuo turto ekonomikos prie žinių ekonomikos. Vis didesnę bendro nacionalinio produkto dalį kuria žmonės, kurių veikla susijusi su informacinių technologijų kūrimu, taikymu ir platinimu.

Profesinė samprata

Vyraujančios profesijos informacinėje visuomenėje susietos su informacinėmis technologijomis. Industrinio darbo sumažėjimas sąlygoja visuomeninio sąmoningumo padidėjimą, lygybės tarp lyčių augimą.

Erdvinė informacinės visuomenės samprata

Kompiuterinis tinklas apjungia atskiras įvairių lygių institucijas, regionus, valstybes ir tai turi esminę įtaką visos veiklos organizavimui laiko ir erdvės požiūriu¹¹.

Kultūrinė samprata

---

¹¹ ARŪNAS AUGUSTINAITIS. Informacijos visuomenės profesionalumo kriterijai, 2000.

Kultūra vis labiau apkraunama informacija, bet vis mažesnė jos dalis lieka reikšminga ir įsisavinama konkrečiam individui. Informacijos srautai veikia atskirų tautų kultūras, vis spartesni bei greitesni atskirų kultūros elementų perėmimo, atmetimo, suvienodėjimo tempai. Atskirų kultūrų išlikimas bei vystymasis informacinėje visuomenėje tampa problematiškas¹².

Galima išskirti tris informacinės visuomenės sukūrimo aspektus:

- Sukurti alternatyvias kompiuterinio pasaulio veiklas;
- Žinoti, kokios yra kompiuterinio pasaulio veiklos, mokėti jomis naudotis ir jausti jų poreikį;
- Turėti technines kompiuterines pasaulio priemones – informacines ir komunikacines technologijas;

Informacinė visuomenė - tai atvira , išsilavinusi ir besimokanti visuomenė , kurios nariai gali ir geba visose savo veiklos srityse veikti šiuolaikinių informacinių technologijų aplinkoje, naudotis šalies bei pasaulio informacijos resursais , o valdžios institucijos užtikrina informacijos prieinamumą ir patikimumą¹³.

1.2. Informacinės visuomenės paslaugos

Informacinės visuomenės paslaugos – paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamos paslaugos.

Informacinės visuomenės paslaugos aprėpia įvairią ekonominę veiklą, atliekamą prisijungus prie elektroninių ryšių tinklo, ypač prekių pardavimą internetu. Informacinės visuomenės paslaugos nėra vien paslaugos, dėl kurių sutartys sudaromos internetu, bet joms priskiriamos ir tos paslaugos, už kurias jų gavėjai nemoka, pavyzdžiui, informacijos teikimo internetu paslaugos, priemonės

---

¹² ARŪNAS AUGUSTINAITIS. Informacijos visuomenės profesionalumo kriterijai, 2000.

¹³ DARBO GRUPĖ NACIONALINEI INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS STRATEGIJAI PARENGTI. Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtros strategija “lietuva – globalių galimybių šalis”, 2001.

informacijos paieškai, prie jos prieiti, paslaugos, kurias sudaro informacijos perdavimas ryšių tinklais, prieigos prie ryšių tinklo suteikimas arba paslaugos gavėjo pateiktos informacijos pateikimas internete. Veikla, kuria dėl jos pobūdžio negalima verstis nuotoliniu būdu arba elektroninėmis priemonėmis, pavyzdžiui, įmonės auditas arba medicininė konsultacija, kai reikia atlikti medicininę paciento apžiūrą, nėra informacinės visuomenės paslaugos¹⁴.

Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas Nr. X-614 (Žin., 2006, Nr. 65-2380) skirtas užtikrinti 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje įgyvendinimą. Svarbiausias įstatymo tikslas – apibrėžti ir įtvirtinti visuomeninių santykių, susijusių su informacinės visuomenės paslaugomis, teisinio reguliavimo pagrindus. Įstatyme nustatyti reikalavimai teikiamai informacijai, komercinei informacijai, taip pat komercinės informacijos pateikimo, užsakymo pateikimo, sutarčių sudarymo elektroninėmis priemonėmis reikalavimai, reglamentuota paslaugų teikėjų ir kitų su informacinės visuomenės paslaugų teikimu susijusių subjektų atsakomybė, ginčų sprendimo būdai, numatytos sritys, kurioms nebus taikomos įstatymo nuostatos, įtvirtintos Informacinės visuomenės plėtros komiteto (informacinės visuomenės paslaugų teikimą ir kitą šių paslaugų teikėjų veiklą reguliuojančios institucijos) teisės, funkcijos ir kt. Informacinės visuomenės paslaugos įstatyme apibrėžiamos kaip paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamos paslaugos. Pažymėtina, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjo, kuris yra įsisteigęs ne Lietuvos Respublikoje, bet kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, laisvė teikti informacinės visuomenės paslaugas negali būti ribojama, išskyrus įstatyme įtvirtintus tokio ribojimo atvejus, pavyzdžiui, susijusius su intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančių teisės aktų taikymu, sutarties šalių laisve pasirinkti jų sutarčiai taikytiną teisę, sutartiniais įsipareigojimais, susijusiais su vartojimo sutartimis, ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjai turi teisę verstis veikla be atskiro viešojo administravimo institucijų leidimo, laikydamiesi aptariamo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatų, išskyrus įstatymų numatytus atvejus, kai tokio leidimo reikia nepaisant to, ar verčiantis ta veikla bus teikiamos informacinės visuomenės paslaugos¹⁵.

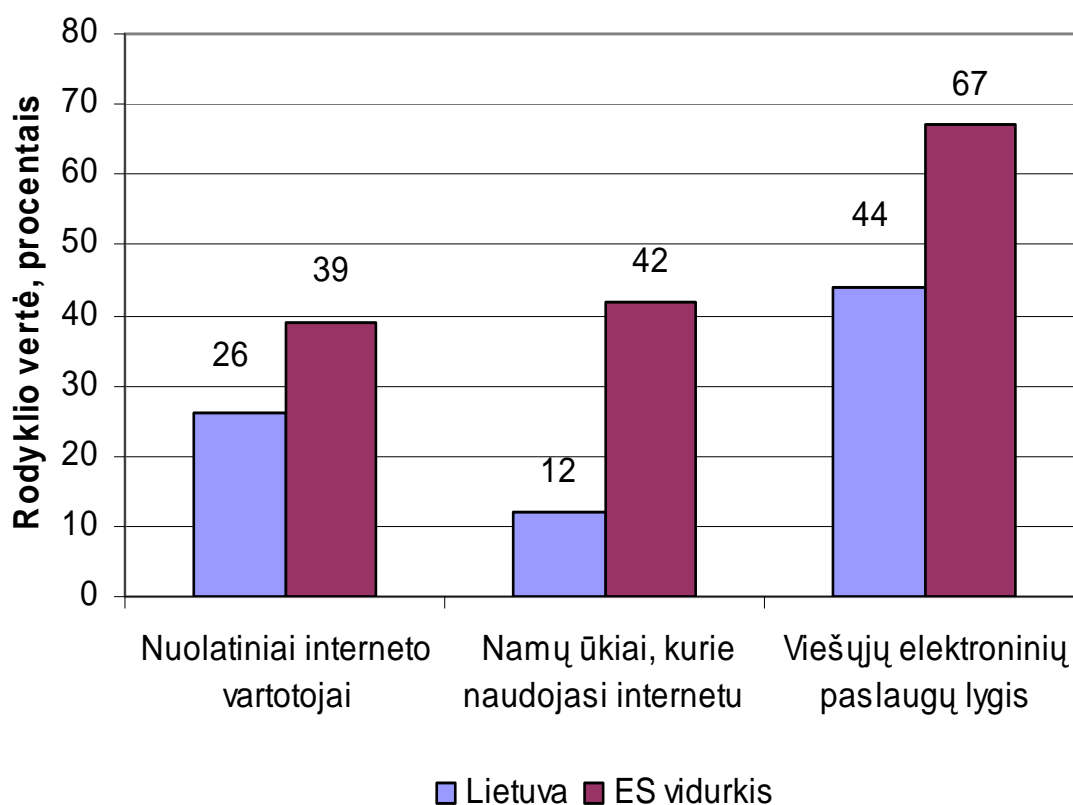
¹⁴ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMAS. Lietuvos respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas 2006 m. gegužės 25 d. Nr. X-614 Vilnius.

¹⁵ ZEBRA. Verslas. Informacinė visuomenė. Prieiga per internetą: www.zebra.lt

Tačiau Lietuvoje informacinės visuomenės paslaugų teikimas ir naudojimas jomis yra labai mažai išplėtotas tai parodo ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Vyriausybės atliktas viešųjų paslaugų tyrimas, iš 556 vyriausybinių įstaigų teikiamų įvairių paslaugų tik devynios įstaigos teikia aukščiausio lygio paslaugas, kai viską galima atlikti sėdėdami prie savo kompiuterio. Dar 42 įstaigos teikia ganėtinai aukšto – trečio lygio paslaugas. Antro lygio paslaugas teikia 142 valdiškos institucijos. Bet daugiausiai įstaigų, 363, teikia žemiausio – pirmo lygio paslaugas¹⁶.

Palyginimui galima pateikti informacinės visuomenės plėtros lygį Europos sąjungoje ir Lietuvoje. 1 diagramoje matyti, kaip informacinė visuomenė plėtojama ES šalyse ir kaip Lietuvoje.

1 diagrama

Lietuvos ir Europos Sąjungos informacinės visuomenės plėtros rodiklių įvertinimas 2004 m. (šaltinis: Mykolas Romeris universitetas)

Iš šios diagramos matyti, kad labiausiai ES šalyse ir Lietuvoje informacinės visuomenės plėtra naudojama viešųjų elektroninių paslaugų srityje. Tačiau pastebima, kad pagal

¹⁶ ZEBRA. Verslas. Informacinė visuomenė. Prieiga per internetą: www.zebra.lt

interneto vartotojų skaičių informacinė visuomenė taip pat plėtojama. Tai parodo itin spartų ir visuomeninį informacinių technologijų naudojimą tiek ES šalyse, tiek ir Lietuvoje.

2. INFORMACINĖ VISUOMENĖ MOKSLINIŲ ASPEKTU

2.1. Informacinė visuomenės pagrindimas teorijomis

Informacinę visuomenę grindžiančios teorijos skirstomos į dvi grupes:

1. Vienų mokslininkų teorinės pozicijos mūsų akyse vykstančius pokyčius kvalifikuoja kaip visiškai naujos kokybės visuomenės – *informacijos visuomenės* – gimimą; ši visuomenė netapatinama su prieš tai buvusiais visuomenės būviais; prie tokių teorijų galima priskirti:
  - Bell post-industrializmo koncepcija;
  - Baudrillard ir Vattimo post-modernizmo koncepcija;
  - Castells informacinio pobūdžio vystymosi teorija¹⁷;

2. Kiti teigia, jog mes esame susiklosčiusių visuomenės procesų ir reiškinių bei santykių *informatizacijos* liudininkai; šios pozicijos šalininkai, priešingai pirmiesiems, deklaruoja praeities pokyčių ir visuomenės būvio tęstinumą:
  - Aglietta ir Lipietz ekonominės pakraipos reguliavimo teorija;
  - Giddens požiūris apie nacionalinę valstybę ir disciplinarinį pobūdį;
  - Habermas viešosios sferos teorija¹⁸.

Kad pažvelgti į informacinę visuomenę toriniu aspektu ir išsiaiškinti informacinės visuomenės raidą, labai svarbu yra pateikti teorijas kalbančias apie informacinę visuomenę.

Bell skirsto visuomenes pagal darbo pobūdį:

- Iki – industrinė, kurioje dominavo ž.ū. darbai;
- Industrinė, kurioje vyrauja gamybinė veikla;
- Post-industrinė, kurioje svarbų vaidmenį atlieka informacinė veikla.

¹⁷ WOLFGANG WELSCH. Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005.

¹⁸ Wolfgang Welsch Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005

Bell supratimu, post-industrinė visuomenė – tobuliausias visuomenės būvis ir jis linkęs ją laikyti informacine visuomene, kurioje vyrauja informacinė veikla ir informacijos paslaugų tiekimas bei vartojimas. Perėjimas į tokį būvį įmanomas **racionalizacijos** principo dėka, kai minimaliomis sąnaudomis siekiama maksimalių rezultatų. Pagal Bell'ą perėjimas į post-industrinę visuomenę įmanomas užtikrinus penkias sąlygas¹⁹:

- 1) Gamybos sferoje dirbančiųjų skaičiaus mažėjimas;
- 2) Produktyvumo didinimas taikant minėtą racionalizacijos principą;
- 3) Gamybos sferoje sukaupto kapitalo nukreipimas ir investavimas į paslaugų sferą ir jos plitimą;
- 4) Užimtumo gamybinėje sferoje ir gamybinių profesijų mažėjimas;
- 5) Naujų darbo vietų paslaugų sferoje formavimas.

Bell deklaruoja, kad post-industrinė visuomenė yra paslaugų tiekimu paremta visuomenė, kurioje svarbiausią vaidmenį vaidina ne fizinė jėga ar energija, o sugebėjimas operuoti ir manipuliuoti informacija. Nesustabdomai plečiasi informacinės veiklos sfera informacinės technologijos apsprendžia produktyvumo padidėjimą o pastarasis įtakoja visą ekonomikos sistemą. Ši koncepcija remiasi technologine informacinės visuomenės samprata, tačiau su pernelyg dideliais nukrypimais į vieną pusę – pagal jį paslaugų sektorius suvartoja visą gamybinės veiklos sukauptą kapitalą. Galbūt vertas dėmesio Bell nurodytas post-industrinės visuomenės bruožas – tai išaugęs poreikis teoriniam žinojimui ir jo panaudojimui. Bell kalba apie mokslinių ir technologinių naujovių pritaikymą informacijos ir paslaugų tiekimo sferoje. Bell teorija susilaukė daug kritikos, atmetama ir post-industrinė terminologija kaip visai nenaudotina kalbant apie informacinę visuomenę²⁰.

Kultūrinė postmoderniosios visuomenės teorija (Baudrillard ir Vattimo)

Postmodernioje visuomenėje žmonės gyvena komunikacijos priemonių aplinkoje, kur nuolatos teikiama informacija. Informacijos srutai vis labiau veikia atskirų tautų kultūras, vis didesnė atskirų kultūros elementų perėmimo, atmetimo ir suvienodėjimo sparta. Bijomasi, kad

¹⁹ BELL D. The Social Framework of the Information Society. Oxford, 1980. (Cambridge, 2001) Flexible career development .

²⁰ WOLFGANG WELSCH. Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005.

informacinėje visuomenėje gali išnykti etninė kultūra. Baudrillard ir Vattimo atstovauja postmodernistams, nagrinėjantiems informacinę visuomenę kultūrine.

Ši laikotarpį jie traktuoja kaip naują erą, kurios susiformavimą nulėmė informacijos bei komunikacijos priemonių spartus plitimas. Informacijos srautai iššaukė radikalius pasikeitimus kultūrinėje visuomenės sferoje. Informacijos gausa ir jos plitimas sąlygojo įvairių nuomonių ir požiūrių egzistavimą greta. Tokioje visuomenėje nunyko vienos neginčijamos tiesos viešpatavimas, kuris buvo populiarus anksčiau. Posmodernybėje atsisakoma akiai sekti ir tikėti kažkieno pateikta tiesa, čia pripažįstamas skirtingų tiesos versijų egzistavimas. Informacijos plitimo dėka atsirado daug įvairių alternatyvių aiškinimo būdų. Masinės informacijos priemonės suteikia teisę ir galimybę skirtingoms visuomenės grupėms prabilti ir išreikšti savo nuomonę. Mūsų dienomis atsirado galimybė prabilti ir pasireikšti įvairių tipų mažumoms, pavyzdžiui įvairios religinės bendruomenės arba seksualinės mažumos. Jie gali atvirai kreiptis į visuomenę, nesislėpti, neapsimetinėti, jog tokių nėra. Kaip pažymi Vattimo, to pasekoje pasiekama laisvė, žmonės išsivaduoja iš vienos tiesos gniaužtų, kurie įpareigoja elgtis pagal tam tikras normas²¹.

Kitas būdingas post modernizmo bruožas yra autentiškumo atsisakymas. Čia neieškoma tikrumo ar prasmingumo. Anot Baudrillard, net žiūrėdami žinias per televizorių, mes negauname adekvačios ir autentiškos informacijos, o tik įvairių suinteresuotų subjektų sukonstruotą.

Postmodernizme atsisakoma ir prasmės ieškojimo. Anot Baudrillard, šiuolaikinė kultūra – tai ženklų kultūra. Vienu metu žmonės priima didelį kiekį pranešimų, ženklų. Jie gaunami skaitant, žiūrint TV. Tačiau šie ženklai neturi galios, jie nieko nenurodo, neturi jokios prasmės. Pvz. Reklamoje vaizduojama, kaip kremas išlygina veido raukšles. Tokia reklama gali būti populiari, tačiau tai neįrodo, jog žiūrovai yra tokie naivūs ir kvaili, kad tikėtų tuo ką mato, mat mergina yra jauna ir visai neturi raukšlių. Žmonės tiesiog žiūri reklamą dėl paties žiūrėjimo, dėl malonumo arba dėl to, kad ji įterpta į įdomią laidą ar filmą. Jie net nebando reklamoje išvelgti tam tikros prasmės.

Postmodernioje visuomenėje įsivyrąja malonumo kultūra. Svarbiausias gyvenimo principas, kuriuo vadovaujasi šios visuomenės nariai, yra kuo didesnio malonumo siekimas. Gyvenimas dėl

---

²¹ WOLFGANG WELSCH. Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius
Alma littera, 2005.

malonumo yra pagrindinis tikslas. Visos veiklos yra bandomos susieti su malonumu. Pvz. Žmonės žvejoja dėl malonumo sugauti žuvį, o ne kad reikia pačios žuvies. Žmonės vaikšto po parduotuves, kad patirtų malonumą, todėl didelis dėmesys skiriamas parduotuvių dizainui, apipavidalinimui. Vaikščiojimas į kinas, teatrus, parodas taip pat sąlygotas malonumo siekimo. Čia nieiškoma prasmės, klausimas ką tuo norėjo pasakyti režisierius praranda reikšmę. Prasmė postmodernizme nieko nebedomina.

Castells informacinės visuomenės samprata

Šiek tiek panaši į anksčiau aptartą ir Castells teorija, bet apart malonumų, jis kalba ir apie kitokius dalykus. Savo koncepcijoje jis kalba apie visuomeninius pasikeitimus, kurie išskilo spartaus informacinių technologijų diegimo pasekoje. Informacinės technologijos išsiskverbė į visas visuomenines sferas ir įtakojo naują socialinės-ekonominės organizacijos modelį²².

Anot M.Castells pagrindinis informacinės visuomenės bruožas yra spartus informacijos gausėjimas, IT diegimas ir plėtimas. Informacijos gausėjimas yra toks intensyvus procesas, kad reikia sudaryti ją kaupiančius ir analizuojančius informacinius centrus. Kaip tokius M.Castells išskiria informacinius miestus, būtent juose yra sukonzentruota globalinė ekonominė veikla. Tokiuose didžiuosiuose miestuose yra dirbama su informacija, čia koncentruojasi informacinių darbuotojų bazė, kurie valdo informacinius tinklus. 30% darbo jėgos tokiuose miestuose sudaro informaciniai darbuotojai (bankų vadybininkai, brokeriai, reklamos darbuotojai ir pan.). Tokiuose informaciniuose miestuose, priklausomai nuo informacijos valdymo galimybės, susiformuoja tam tikra klasinė sistema. Vienai klasei priklauso tie asmenys, kurių darbinė veikla įgalina disponuoti informacija, o kitai klasei - žemesnei (underclass) – tie, kurie užsiima paprastesne, nepopuliaria darbine veikla²³

Pirmąją, aukštesniąją klasę sudaro profesionalūs informacijos tiekėjai. Jai priklauso nedidelė visuomenės narių grupė, tačiau, ji dominuoja miesto kultūroje, sudaro elitą. Informacijos mieste lemiamą vaidmenį atlieka informacijos srauto valdymas. Tad profesionalų klasės nariai dėka aukšto

---

²² CASTELLS MANUEL. Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė, kultūra. I tomas. Poligrafija ir informatika, 2005. education/exam-cylets.htm.

²³ WOLFGANG WELSCH. Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005

išsilavinimo ir didelių pajamų turi galimybę užsiimti šia veikla. Jų gyvenimo būdas taip pat skiriasi nuo žemesniosios klasės atstovų. Tokį skirtingumą sąlygoja užimama veikla. Pirmosios klasės atstovai gyvena miesto centruose, kasdieniniame gyvenime susiduria su kompiuterizuotomis komunikacijomis ir todėl bendrauja ir kontaktuoja su įvairiais žmonėmis iš viso pasaulio, darbo reikalais dažnai keliauja po pasaulį, bendrauja su įvairių tautybių klientais, jie yra atviri žinioms ir patyrimams iš viso pasaulio. Žemesniosios klasės atstovai kontaktuoja fiksuotose, uždaruose santykiuose. Ji yra lokalizuota visuomeninė klasė. Žmonės priklausantys šiai grupei dažniausiai dirbą visuomeniniu mastu nereikšmingą darbą: padavėjai, pardavėjai, vairuotojai, statybininkai ir t.t. Jų veikla yra apribota ne tik nedidelio darbo užmokesčio, bet ir paprastos, *vargo* kultūros spąstų. Šiems piliečiams yra būdingas žemas iniciatyvumo laipsnis. Net gyvendami postmoderniuose, pasauliniuose miestuose jie retai peržengia jo ribas. Žemesniosios klasės atstovai dažnai yra žemo išsimokslinimo, kuris jiems yra nepasiekiamas dėl pinigų stokos arba tuo jie net nėra suinteresuoti²⁴.

Šių abiejų klasių atstovai turi skirtingas galimybes prieiti prie informacijos. Abiejų grupių nariai žino kelius, kuriais galima pasiekti informaciją: telefonų, faksų, naujienų agentūrų, internet dėka. Skirtumas tas, kad aukštesnės klasės atstovai ir žino apie šių galimybių egzistavimą, ir naudojasi jomis, o žemesniosios – žino, tačiau, dėl įvairių priežasčių prie jų neprieina. Antrosios klasės atstovai savo pasaulį kuria vadovaudamiesi vietine patirtimi, kuri dažniausiai remiasi TV standartais²⁵.

Vienas iš svarbiausių nagrinėjamo miesto bruožų yra atmetimas visko kas yra tradiciška ir modernu. Ši tendencija pasireiškia tiek elgesyje, tiek moralinėse nuostatose. Tokioje visuomenėje maišosi įvairios kultūros formos bei stiliai arba įvairios kultūrinės formos egzistuoja greta. Pramogų siekimas yra vienas postmodernios visuomenės bruožų. Įsigali malonumo kultūra, estetizavimas apima visas gyvenimo sferas, viskas turi būti estetiška ir gražu.. Atsisakoma prasmės ieškojimo, neieškoma ir autentiškumo²⁶.

Michael Aglietta ir Alain Lipietz ekonominio reguliavimo informacinės visuomenės samprata

²⁴ WOLFGANG WELSCH Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005

²⁵ WOLFGANG WELSCH Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius Alma littera, 2005

²⁶ ŠAULASKAS, M. P. Informacijos visuomenės samprata, struktūra ir pagrindiniai jos bruožai, 2000

Šie teoretikai atstovauja *reguliacijos teorijos* mokyklai. Jie bando paaiškinti, kaip keitėsi kapitalistinė santvarka nuo antrojo pasaulinio karo iki šių dienų. Jų nagrinėjimo objektas yra besikeičiantys ekonominiai bei socialiniai visuomeninės veiklos aspektai. Kapitalistinių laikotarpi jie skirsto į Fordizmą (1945 – 1973 m.) ir post-Fordizmą (nuo 1973m. iki šių dienų)²⁷.

Modernaus (Fordizmo) laikotarpio pagrindiniai bruožai:

1. Masinės gamybos išplitimas. Šiuo laikotarpiu susikūrė pirmosios stambios kompanijos, kurios plačiu mastu gamino standartizuotą produkciją. Tokio tipo įstaigos įdarbino didelį kiekį darbininkų. Vienos iš pirmųjų tokių kompanijų įsikūrė JAV bei Anglijoje. “Ford” automobilių kompanijoje vienu metu buvo įdarbinta apie 40,000, o “Rover” kompanijoje – 28,000 žmonių. Jų produkcijoje dominavo serijinė gamyba.
2. Populiariausia įdarbinimo grupė – pramonės darbininkai. Šiuo periodu sparčiai augo pramonės darbininkų gretos. Didžiąją dalį žmonių dirbančių rankų darbą sudarė vyrai. Kūrėsi įvairios darbininkų asociacijos atstovaujančios jų interesus. Užsimezgė ryšys tarp paprastų darbininkų ir valstybės narių. Asociacijų išrinkti lyderiai dalyvaudavo atvirose derybose su vyriausybe sprendžiant jiems aktualius klausimus.
3. Masinis vartojimas. Įsikūrus didelėms korporacijoms, pradėjus gaminti standartizuotas prekes ir įdarbinus didelį skaičių žmonių, atsirado galimybė daugeliui naudotis bei įsigyti gaminamą produkciją. Tuo metu sparčiai plito reklama bei mada. Daugeliui buvo prieinamos reklamuojamos prekės, kadangi masinės prekybos dėka nebuvo labai didelės šių produktų kainos. Masinis vartojimas sąlygojo masinės gamybos tęstinumą.
4. Tautinių oligopolijų įsikūrimas. Įsikūrusias tautines oligopolijas buvo galima pažinti pagal jų gaminamą produkciją. Šios kompanijos lokalizuodavosi vietinėse ribose, veikdavo vietinėse rinkose.
5. Planuojama ekonomika politinės valdžios įtakoje. Valdininkai įtakodavo ekonominį gyvenimą. Pvz: 1950m. Anglijoje konservatorių dėka buvo koncentruota plieno pramonė.

---

²⁷ ALAIN LIPIETZ, *Mirages and Miracles: the Crises of Global Fordism*, trans. David Macey (London: Verso, 1987); MICHEL AGLIETTA *A theory of capitalist regulation: the US experience*, London and New York, New Left Books, 1979, (republished by Verso, 1987, originally written in French, 1974)

Apie 1970 metus prasideda naujas visuomenės vystymosi etapas ir jis tęsiasi iki šių dienų. Šiuo laikotarpiu įvyko didelis kapitalistinis nuosmukis, pastūmėjęs visuomeninius santykius permainų link. Globalizacija – svarbiausias faktorius, kuris sąlygojo perėjimą iš modernizmo į postmodernizmo erą. Globalizacijos dėka auga ir plečiasi tarptautiniai santykiai įvairiose gyvenimo srityse, didėja integracija į pasaulinę socialinę-ekonominę sferą. Post-Fordizmo laikotarpyje koncernai remiasi pasaulinės politikos strategija, sparčiai auga migracija, plečiasi turizmas ir t.t. Sparčiai auga informacijos svarba ir jos plitimo tempai. Informacija tampa sėkminga darbo priemone. Kapitalistiniai santykiai skatino globalizacijos procesus, pradėjo kurtis tarptautinės kooperacijos. Ši tendencija ypač išryškėjo pastaraisiais dešimtmečiais, net ir tokiose izoliuotose valstybėse kaip Kinija ar buvusioje Tarybų Sąjungoje.

Taigi, globalizacijos procesą post-Fordistai nurodo kaip vieną iš pagrindinių šiuolaikinės visuomenės charakteristikų. Globalizacija apima rinkos, gamybos, finansų ir komunikacijų globalizaciją:

1. Rinkos globalizacija. Fordizmo laikais vyravo tautinė, nacionalinė rinka. Post-Fordizmo laikotarpiu vyrauja pasaulinė rinka, kuri nuolatos plečiasi, ji yra pasaulinė ir atvira.
2. Gamybos globalizacija. Šio proceso dėka skirtingos gamybos sistemos yra sujungiamos kartu. Vienu metu kompanijos gamybos padaliniai gali būti įkurti skirtingose pasaulio šalyse. Besivystanti gamybos globalizacija sąlygoja informacinių tarnybų (reklamos, bankininkystės, draudimo, konsultacinių tarnybų) globalizaciją.
3. Finansų globalizacija. Ji reiškia integruotą pasaulinę finansų vadybą, pvz. bankų tinklo plitimas visame pasaulyje. Tai sąlygoja pasaulinės finansų rinkos atsiradimą.
4. Komunikacijų globalizacija. Kadangi informacijos srautai sparčiai gausėja, informacija tampa pagrindiniu darbo elementu, tai sėkmingas informacijos įvaldymas apsprendžia sėkmingą darbinę veiklą. Gebėjimas įvaldyti informaciją tampa didžiausiu turtu.

Kita savybė, charakterizuojanti Post-Fordistinę visuomenę – siekis didinti ekonominį našumą technologijų įvedimo pagalba. Tačiau, technologijų diegimas sukelia tam tikras problemas. Šio proceso pasekoje, darbininkų darbą dažnai gali pakeisti įvairios technologijos.

Trečiasis bruožas charakterizuojantis post-Fordistinę visuomenę yra vertikali didžiųjų kompanijų dezintegracija. Pastaruoju metu populiaros tokios kompanijos, kurių tinklas yra paplitęs įvairiose pasaulio šalyse, pvz., Italijos kompanija *Benetton*. Savo produkciją ji platina ne tik gimtinėje, bet ir kitose šalyse. Vertikali dezintegracija įmanoma tik tada, kai yra pakankama komunikacijų ir kompiuterių infrastruktūra, kas įgalina koordinuoti ir kontroliuoti išsklaidytas sritis. Tokioje visuomenėje atsiranda ir naujas internacionalinis darbo jėgos pasiskirstymas, nes filialuose dirba būtent žmonės tų šalių, kuriose tie filialai yra. Įvairių naujų technologijų dėka galima sistemingai reguliuoti produkcijos valdymą, platinimą, pardavimą tarptautiniu lygiu. Besikuriantys tarptautiniai bankai, pasaulinis finansų tvarkymas, biržos pasikeitimai, išvystyti komunikacijos tinklai sudaro sąlygas sėkmingai kurtis ir gyvuoti tokio tipo dezintegruotoms kompanijoms. Daugelis tokią veiklą laiko galima dėl to, kad dabartiniu metu išnyko laiko ir erdvės apribojimai, kur lemiamą vaidmenį suvaidino telekomunikacijų atsiradimas. Tai suteikė galimybę įsigyti įvairių prekių bei paslaugų iš viso pasaulio.

Teoretikai dar išskiria tokią Post-Fordizmo laikotarpio ypatybę kaip lankstumas: darbuotojų lankstumas (flexibility of employees), gamybos lankstumas (flexibility of production), vartojimo lankstumas (flexibility of consumption):

1. Darbuotojų lankstumas. Asmens tikslas nėra susirasti pastovų ir ilgalaikį darbą, kurį galėtų dirbti visą gyvenimą. Profesinis mobilumas (dėl algos ar darbo laiko) įgauna populiarumo tendenciją. Profesijos pakeitimas nėra sudėtingas ir neįmanomas, neįgyvendinamas procesas.
2. Gamybos lankstumas. Informacijos šaltinių dėka kuriama įvairiapusė ir efektyvi gamyba, tokia kaip *kaip tik laiku* (Just in time). Tokia sistema turi būti pakankamai lanksti, todėl didžioji dalis investicijų yra nukreipta ir investuojama į technologijų diegimą.
3. Vartojimo lankstumas. Naujos elektroninės technologijos sudaro sąlygas įvairios produkcijos gamybai. Žmonės nebenori Fordo periodo *uniformų*. Iškyla poreikis įsigyti skirtingus daiktus, kurie atspindėtų asmenų individualumą, nusakytų jų gyvenimo stilių. Informacijos dėka pirkėjų norai yra patenkinami.

Taigi Post-Fordizmo laikotarpiu didžiausią vaidmenį atlieka informacija. Dėka jos žmonėms atsiranda įvairių galimų pasirinkimo kelių, deja, kai kuriems tai atnešė prarasto stabilumo jausmą. Šiam laikotarpiui būdinga stilių įvairovė bei jų susiplakimas. Įtakingiausiais ekonominiais

subjektais, šiame laikotarpyje tapo tarptautinės kompanijos, kurios turi atviriausiai ir geriausiai priėjimo prie informacijos kelius.

Giddens šiuolaikinės visuomenės kaip nacionalinės valstybės samprata.

Giddens savo darbuose operuoja ne informacinės visuomenės, o modernybės sąvoka. Pagal jį moderniosios visuomenės bruožai yra: suaktyvėjusios priežiūros vaidmuo; nacionalinės valstybės gimimas. Jis teigia, kad pasaulis, kuriame mes gyvename yra žymiai labiau organizuotas nei bet kada anksčiau. Mūsų kasdieninis gyvenimas yra planuojamas ir tvarkomas tam tikrų institucijų. Šiuolaikinė visuomenė organizuojama taip, kad visus jos narius būtų galima efektyviai stebėti, apskaityti ir valdyti.

Modernus pasaulis yra sudarytas iš nacionalinių valstybių. Jos neabejotinai yra tautinės savimonės. Dauguma nacionalinių valstybių buvo sukurtos karo ir būtinybės gintis sąlygomis. Sugebėjimas pasirengti karui ir organizuoti valstybės gynybą yra vienas iš pagrindinių principų, kuriuo remiasi šiuolaikinės nacionalinės valstybės. Kariniam tautos mobilizavimui pajungiamas visas nacionalinės valstybės technologinis potencialas, visa technologijų tyrimo ir vystymo pramonė. Tokiu būdu, autorius išnagrinėja priklausomybę tarp IT taikymo ir valstybinės karo pramonės, t.y. IT diegiamos karinei pramonei vystyti ir nacionalinių valstybių saugumui užtikrinti, o tai reikalauja dar aktyvesnės priežiūros: stebimi, apskaitomi ne tik pačios nacionalinės valstybės nariai, bet nuolatos vyksta ir kitų valstybių gyvenimo, įvairių procesų bei įvykių stebėjimas²⁸.

J. Habermas informacinės visuomenės samprata: viešosios sferos teorija

Habermas visuomenės vystymesi didžiausią dėmesį skiria visuomeninės sferos (*public sphere*) formavimuisi. Anot jo, visuomeninė sfera yra nepriklausoma nuo vyriausybės ir nuo ekonominių jėgų ir būtent joje formuojasi viešoji visuomeninė nuomonė²⁹.

²⁸ GIDDENS, ANTHONY. 2000 [1991]. Modernybė ir asmens tapatumas. Asmuo ir visuomenė vėlyvosios modernybės amžiuje [Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age]. Vilnius: Pradai.

²⁹ HABERMAS, JÜRGEN. 2002 (1985). Modernybės filosofinis diskursas (iš vokiečių kalbos vertė Alfonsas Tekorius). Vilnius: Alma littera

Anot Habermas, visuomeninė sfera iškilo besiformuojant kapitalizmui, kai iškilo veiksmų ir sprendimų laisvės poreikis. Jos elementai yra: atviros diskusijos, kritinis žvilgsnis, naujos ir šviežios mintys. Visuomeniniai reikalai tampa vieši, matomi. Kapitalistinėje valstybėje valdžios, politikų jėgos augo, jie siekė savo tikslų įgyvendinimo viešosios nuomonės pagalba. Dabar. ji tarnauja toms jėgoms, kurios siekia ir turi galimybę formuoti ir manipuliuoti visuomenine sfera tam, kad galėtų paslėpti tikruosius savo tikslus, viešųjų debatų pagalba įgyvendinti slaptus interesus. Pakito masinių informacijos priemonių funkcija, jos tapo nuomonės formuotojos, o ne informacijos tiekėjos. Jos suteikia galimybę pasireikšti tiems, kurie užima pozicijas politikoje ir ekonomikoje, ir gali panaudoti jas savo tikslams. Tad, nežiūrint į tai, kad visuomeninę sferą suformulavo, sudarė sąlygas jai atsirasti besivystantis kapitalizmas, tačiau jos išlikimą sąlygojo suinteresuotų visuomeninių grupių (pvz.: politikų) pastangos ją išsaugoti ir panaudoti savo tikslų siekimui. Habermas išskyrė tris informacijos valdymo ypatybes: informacijos organizavimas ir kaupimas, įbauginimas (propagandos skleidimas), rėmimas (sponsoriavimas).

1. Informacijos organizavimas ir kaupimas. Šiame amžiuje lemiamą reikšmę visuomenės valdyme vaidina informacijos valdymas. Svarbiausias sėkmingos veiklos garantas yra priėjimas prie informacijos, mokėjimas ja manipuliuoti, pateikti liaudžiai kaip teisingiausią. Kieno rankose informacija, to rankose ir valdžia. Tuo ypač naudojasi politikai bei verslininkai.

2. Įbauginimas (propaganda). Informacinės komunikacijos, tai svarbiausia priemonė, kurios pagalba politikai bei kiti svarbūs valstybės veikėjai gali manipuliuoti viešąja nuomone. Visa informacija yra pajungta valstybės valdžiai ir jie gali informaciją pateikti vadovaudamiesi savo tikslais. Tokiu būdu informacija yra neadekvati, tam tikra nereikalinga informacijos dalis yra cenzūruojama ir pateikiama tik tai, kas naudinga. Habermas (1995) informacijos valdymo augimą vertina kaip visuomeninės sferos sunaikinimą. Pateikiama propagandinė informacija veda prie manipuliacijos. Masinės informacinės priemonės yra tarsi scena įvairioms politinėms jėgoms pasireikšti. Sėkmingiausiai šią funkciją atlieka radijas ir televizija. Įvairių politinių laidų metu žmonėms pateikiama iliuzija, kad viskas vykta tiesioginiame eteryje, kad užduodami klausimai nežinomi. Nors iš tikrųjų tai tik sufabrikuotas vaidinimas. Tokia strategija šiomis dienomis naudojama nuolatos.

3. Rėmimas (sponsoriavimas). Šiandieninėse kompanijose pastebimas jų lyderių gebėjimas sėkmingai pasireikšti politinėje, ekonominėje bei socialinėje aplinkoje. Jie sugeba įtikinti politines partijas savo kompanijos politika, bei sudaryti nepriekaištingą įvaizdį visuomenės akyse. To pasekoje sparčiai išauga reklamos ir sponsoriavimo vaidmuo. Reklamavimasis tampa kaip tam tikri visuomeniniai santykiai. Atsiranda labdaros fondai, įvairios geranoriškos akcijos³⁰.

Galima teigti, kad šiuolaikinėje visuomenėje informacijos kaupimas ir disponavimas tampa svarbiausiu sėkmingos veiklos garantu. Tai sudaro sąlygas manipuliuoti visuomenine nuomone, bet ir dingsta pasitikėjimas gaunama informacija, žmonės negali būti tikri gaunamos informacijos kokybe bei adekvatumu.

2.2. Moksliniai šaltiniai ir dokumentai grindžiantys informacinės visuomenės paslaugas

Galimybę kiekvienam šalies piliečiui tapti pilnateisiu informacinės visuomenės nariu turi užtikrinti vyriausybė, sukurdama visą šalį apimančią informacinę infrastruktūrą bei jos veikimą aprobuojančią juridinę bazę. Lietuvoje pirmas nutarimas informacinės visuomenės kūrimo klausimu buvo priimtas 1991 m. Tai buvo programa "Lietuva 2000". Įgyvendinant šį projektą, buvo parengtas Lietuvos valstybės informacinės infrastruktūros kūrimo strateginis planas. Infrastruktūra – tai informatikos ir telekomunikacijų priemonių, standartų, teisės aktų, organizacinių struktūrų bei procedūrų visuma, leidžianti tvarkyti ir naudoti šalies informacinius resursus. (Išplėtota informacinė infrastruktūra apima: telekomunikacijas, kompiuterių tinklus, duomenų bazines, informacines sistemas, šių sričių teisinius aktus ir standartus, priemones kuriančias ir prižiūrinčias institucijas, specialistus)³¹.

1993 m. LR Vyriausybė patvirtino "Valstybinę ryšių ir informatikos plėtojimo programą", kurios pagrindinė nuostata – kurti viešą duomenų perdavimo tinklą. 1994 m. buvo pradėtas kurti Valstybės institucijų kompiuterių tinklas VIKT. Tai buvo pirmieji žingsniai naujos valstybinės

³⁰ HABERMAS J. Theorie des kommunikativen Handels. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1988. Bd. 1-2: Die Moderne - ein unvollendetes Projekt. Leipzig: Reclam Verl., 1994. 231 p.

³¹ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ nutarė pradėti nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo ilgalaikį projektą "Lietuva 2000".

informacinės infrastruktūros kūrimo link. 1998 m. šis tinklas apėmė visus 12 miestų ir 44 rajonus, juo dabar cirkuliuoja didžiuliai informacijos srautai, pradedant valstybės institucijų dokumentais, statistikos bei registrų duomenimis ir baigiant eilinių vartotojų, naudojančių VIKT, elektroniniais laiškais³².

Vis labiau suvokiama, kad Lietuvos valstybei, turinčiai mažai žaliavų ir energijos išteklių, labai svarbi informacinių technologijų plėtra visose gyvenimo ir veiklos srityse. Informacinės visuomenės kūrimo Lietuvoje aspektus analizuoja *“Informacijos visuomenės Lietuvos respublikoje kūrimo programa”*³³. Šia programa siekiama nustatyti ir įgyvendinti ilgalaikę Lietuvos informacinės visuomenės kūrimo strategiją, suformuluoti pagrindinius programos tikslus, nacionalinio lygmens uždavinius. Pagrindiniai programos uždaviniai yra:

- užtikrinti laisvą ir atvirą informacijos prieinamumą bei naudojimą;
- plėtoti šalies informacinę infrastruktūrą;
- sudaryti palankias sąlygas valstybės piliečiams gauti reikiamus išsimokslinimą ir profesinį parengimą, atitinkančius šiuolaikinius reikalavimus;
- sudaryti galimybes šalies piliečiams persikvalifikuoti ir įgyti šalies rinkai reikalingas profesijas;
- užtikrinti teisinę asmens duomenų, intelektualinės nuosavybės autorinių teisių apsaugą;
- persekioti neteisingą ir nusikalstamą informacijos gavimą bei perdavimą.

Politiniai tikslai:

- sėkmingai įgyvendinti Lietuvos pasirengimo įstoti į ES strategiją;
- sukurti sąlygas valstybės ir savivaldos institucijoms kokybiškai ir efektyviai valdyti šalį.

Ekonominiai tikslai:

- sėkmingai adaptuotis globalioje atvirojo pasaulio ekonomikoje;
- pasiekti aukštą šalies gyventojų užimtumą;
- intensyviai plėtoti smulkų ir vidutinį verslą;
- spartinti regionų plėtrą.

Socialiniai tikslai:

---

³² LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ “Valstybinę ryšių ir informatikos plėtojimo programa”, 1992

³³ “Informacijos visuomenės Lietuvos respublikoje kūrimo programa” (<http://www.iid.lt>)

- atverti naujas galimybes žmonių profesiniams pasiekimams ir kompetencijai visose šalies gyvenimo srityse;
- sudaryti sąlygas individualiam kvalifikacijos ugdymui, savišvietai, distanciniam mokymui(si);
- užtikrinti valstybės valdymo viešumą, ugdyti demokratiją ir aktyvių piliečių visuomenę Lietuvoje;
- išsaugoti Lietuvos nacionalinį savitumą, kultūrą ir lietuvių kalbą daugiatautėje ES.

Programa numato šias **prioritetines veiklos kryptis**:

- verslui palankios aplinkos formavimą;
- investicijas į švietimą bei mokslą;
- žmogaus (visuomenės) pažangos skatinimą;
- atvirojo pasaulio (globalizacijos) reikalavimų tenkinimą;
- valstybės valdymo struktūrų tobulinimą³⁴.

Tuo tarpu, Elektroninės Europos programa siekia Informacinės visuomenės privalumus atnešti visiems europiečiams:

Pagrindiniai Elektroninės Europos tikslai:

- Atvesti kiekvieną pilietį, šeimą ir mokyklą, kiekvieną įmonę ir administraciją į skaitmeninę erą ir sujungti į kompiuterinę sistemą.
- Sukurti skaitmeninę išprususią Europą, paremtą verslo kultūros, pasirengusios finansuoti ir plėtoti naujas idėjas.
- Užtikrinti, kad procesas bendrai būtų socialiai įtraukiantis, kurtų vartotojų pasitikėjimą ir stiprintų socialinę sanglaudą³⁵.

Informacinės visuomenės plėtrai Lietuvoje didelę įtaką turėjo įvykiai bei priimtii įstatymai ir nutarimai.

---

³⁴ Darbo grupė nacionalinei informacinės visuomenės plėtros strategijai parengti LIETUVOS NACIONALINĖ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS STRATEGIJA "LIETUVA – GLOBALIŲ GALIMYBIŲ ŠALIS", 1991

³⁵ Darbo grupė nacionalinei informacinės visuomenės plėtros strategijai parengti LIETUVOS NACIONALINĖ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS STRATEGIJA "LIETUVA – GLOBALIŲ GALIMYBIŲ ŠALIS", 1991

1. Pagrindinės parlamentinės partijos ir pasirašo memorandumą "Dėl informacinės visuomenės sukūrimo Lietuvoje" 1999;
2. Bendrovė "Omnitel" įdiegia GPRS technologiją. Lietuva tapo pirmąja Rytų Europos valstybę, kurioje galima naudotis GPRS paslaugomis 2000;
3. Priimtas Elektroninio parašo įstatymas 2000;
4. Lietuvos Respublikos Seimas nutarė sudaryti nuolatinę Seimo Informacinė visuomenės plėtros komisiją 2000.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepciją 2001
6. Seimas priėmė rezoliuciją "Dėl žinių visuomenės ir žinių ekonomikos plėtros Lietuvoje prioritetinių darbų" 2001
7. LR Vyriausybė pritarė Elektroninio verslo koncepcijai 2001
8. LR Vyriausybė patvirtino Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatus 2001.
9. Privataus verslo iniciatyva aljansas „Langas į ateitį“ pradėjo vykdyti unikalų Lietuvoje verslo paramos informacinės visuomenės plėtrai projektą 2002
10. Įgyvendintas žvalgomasis „Skaitmeninės bendruomenės“ projektas 2002
11. LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 2115 "Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo" 2002
12. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV parengė ir kartu su Vidaus reikalų ministerija pateikė pasiūlymą „Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, kuris buvo atrinktas bei pradėtas finansuoti pagal PHARE 2003 Socialinės-ekonominės sanglaudos programą 2003.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą "Dėl Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo" 2003.
14. Vilniuje įvyko pirmasis Pasaulio informacinių technologijų forumas (WITFOR), kuriame buvo priima Vilniaus deklaracija 2003.
15. Vidaus reikalų ministerija ir verslo paramos informacinės visuomenės plėtrai aljansas "Langas į ateitį" Lietuvoje pernai įsteigė dar 100 nemokamų interneto centrų 2004.

16. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie LR Vyriausybės direktoriaus įsakymu Nr. T-101 "Dėl Asmeninio kompiuterio vienetą sudarančių elementų sąrašo patvirtinimo" patvirtintas kompiuterio vienetą sudarančių elementų sąrašas 2004³⁶.

2.3. ES informacinės visuomenės plėtros planavimo dokumentai

Europos sąjungoje informacinės visuomenės plėtros sritį apibūdina įvairūs dokumentai bei strateginiai planai.

- **„i2010 – pirmoji metinė ataskaita apie Europos informacinę visuomenę“**

Komunikato tikslas – informuoti apie i2010 iniciatyvos įgyvendinimo pasiekimus ES valstybėse narėse visos Europos mastu. Informacijos ir ryšių technologijų (IRT) sektoriaus augimo tempas sparčiai auga, nustatyta, kad IRT yra pagrindinis našumo augimo variklis ir kad technologijų naudojimas ženkliai prisideda prie šiuolaikinės ekonomikos klestėjimo. Ataskaitoje minimi pagrindiniai ateities politikos prioritetai: plačiajuosčio ryšio strategijų įgyvendinimas, nuoseklus požiūris į turinį ir spektrą, integruotos mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijos ir ambicingesnės viešosios paslaugos.

- **Europos Sąjungos i2010 e. valdžios veiksmų plano apžvalga**

Europos Bendrijų Komisija (toliau vadinama – Komisija), siekdama veiksmingumo ir atvirumo viešojo administravimo sektoriuje, pateikė e. valdžios veiksmų planą 2006 m. balandžio 25 d. komunikate „i2010 e. valdžios veiksmų planas: e. valdžios plėtros spartinimas Europoje visų labui“ (COM (2006) 173). Komunikate numatytos e. valdžios ateities gairės Europoje, pagrindiniai EB programų, iniciatyvų ir politikos formavimo centrai 2006–2010 m. ir praktiniai ateities sprendimai pasitelkus planus ir strateginę stebėseną prioritetinėse srityse. Šiame veiksmų plane numatyta pasiekti iki 2010 m. šiuos tikslus: įtraukti visus piliečius į e. valdžią, suteikti jiems prieinamas, patikimas ir naujoviškas

---

³⁶ Lietuvos Respublikos seimas. Teisinė bazė. www.lrs.lt.

paslaugas; realiai padidinti e. valdžios veiklos efektyvumą ir veiksmingumą; užtikrinti didesnę vartotojų pasitenkinimą, mažinti administracinius kaštus, siekti efektyvaus pelno, didinti skaidrumą ir atskaitingumą; užtikrinti pagrindines plataus poveikio paslaugas piliečiams ir verslo atstovams; įgyvendinti pagrindines priemones, leidžiančias sukurti sąlygas piliečiams ir verslo atstovams naudotis patogiai, saugiai ir suderinta prieiga prie viešųjų paslaugų visoje Europoje; skatinti piliečių dalyvavimą demokratinuose sprendimų priėmimo procesuose.

- **„eEurope 2005: Informacinė visuomenė visiems“**

eEurope 2005: Informacinės visuomenės visiems veiksmų planas - Europos Sąjungos valstybių planas dėl informacinės visuomenės plėtros regione. Jis yra sudėtinė Lisabonos strategijos dalis, aprėpianti dvi tarpusavyje susijusias veiksmų grupes. Pirmoji veiksmų grupė apima paslaugas (elektronines viešąsias paslaugas ir e-verslą), antroji orientuota į infrastruktūros ir apsaugos veiksmus.

- **„Europos informacinės visuomenės uždaviniai po 2005 m.“**

Šiame komunikate pasisakoma už tai, kad IRT būtų plačiau naudojamos, kad ir toliau politikoje būtų skiriamas dėmesys klausimams, susijusiems su IRT, aptariami kai kurie pagrindiniai politikos uždaviniai, iškilę ES, įvertinus paskutinius penkerius Lisabonos darbotvarkės įgyvendinimo metus. Siūloma pasinaudoti didžiuliu darbu, kuris jau atliktas ES informacinės visuomenės politikos srityje. Būtina aiškiai parodyti didžiulį teigiamą IRT ir bendrai informacinės visuomenės poveikį, siekiant nugalėti naujų technologijų baime ir išspręsti skaitmeninės atskirties didėjimo klausimą. Ekonominiu požiūriu pagrindinis klausimas yra ne tik kaip užtikrinti, kad IRT būtų plačiau pritaikytos, bet ir kaip įgyti patirties tam, kad naudą būtų galima paskleisti plačiau. Šiuo komunikatu pradedamas naujos informacinės visuomenės vizijos, kuri turėtų būti įgyvendinta 2006 m. pradžioje, aptarimo procesas.

- **„Elektroninės Europos Plus“ veiksmų planas**

Veiksmų planas, pristatytas narystės ES siekiančių valstybių vadovams 2001 m. birželio 16 d. GötEBorge vykusiame Europos aukščiausio lygio susitikime, nustato gaires, kurių tikslas - spartinti ekonomikos modernizavimo reformos eigą valstybėse kandidatėse.

- **"i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti"**

Europos Komisijos siūloma nauja strateginė programa, i2010 – Europos informacinė visuomenė 2010, nustatanti plačias politikos kryptis. Ji skatina atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką ir pabrėžia IRT svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei. Vadovaujantis i2010 – pagrindiniu atnaujintos Lisabonos partnerystės skatinant ekonomikos augimą ir kuriant darbo vietas elementu – bus padedama kurti integruotą informacinės visuomenės bei garso ir vaizdo informacinių priemonių politikos metodą³⁷.

---

³⁷ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKO VYRIAUSYBĖS. ES teisiniai dokumentai, 2006

3. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ NAUDOJIMAS IR DIEGIMAS

3.1. Informacinės visuomenės paslaugų teikimo įmonėse perspektyvos

Kaip jau buvo minėta anksčiau Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas informacinės visuomenės paslaugas apibūdina kaip: paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamos paslaugos³⁸.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/48/EB iš dalies keičiančią Direktyvą 98/34/EB, nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką:

- „teikimas per atstumą“ reiškia, kad paslauga, teikiama šalims nesant kartu vienoje vietoje;
- „elektroninėmis priemonėmis“ – reiškia, kad iš pradžių paslauga elektronine įranga pasiunčiama ir priimama duomenimis apdoroti (įskaitant skaitmeninį tankinimą) ir saugoti, o galutinai perduodama ir priimama laidais, radijo, optinėmis, kitomis elektromagnetinėmis priemonėmis;
- „asmenišku paslaugų gavėjo prašymu“ reiškia, kad paslauga teikiama perduodant duomenis asmenišku prašymu.

Informacinės visuomenės paslaugos aprėpia įvairią ekonominę veiklą, atliekamą prisijungus prie elektroninių ryšių tinklo, ypač prekių pardavimą internetu. Informacinės visuomenės paslaugos nėra vien paslaugos, dėl kurių sutartys sudaromos internetu, bet joms priskiriamos ir tos paslaugos, už kurias jų gavėjai nemoka, pavyzdžiui, informacijos teikimo internetu paslaugos, priemonės informacijos paieškai, prie jos prieiti, paslaugos, kurias sudaro informacijos perdavimas ryšių tinklais, prieigos prie ryšių tinklo suteikimas arba paslaugos gavėjo pateiktos informacijos pateikimas internete³⁹.

Pastaraisiais metais tiek ES, tiek Lietuvos viešojo sektoriaus modernizavimo iniciatyvose svarbią dalį užima paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę planai. Lietuvos gyventojų teigimu, jiems aktualiausia, kad internetu būtų pradėtos teikti su sveikatos apsauga, darbo paieška ir socialiniu aprūpinimu susijusios paslaugos. Viešosios elektroninės paslaugos paprastai teikiamos valstybės

---

³⁸ Lietuvos respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas 2006 m. gegužės 25 d. Nr. X-614 Vilnius.

³⁹ Lietuvos respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas 2006 m. gegužės 25 d. Nr. X-614 Vilnius

institucijų interneto svetainėse. Siekiant standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinti jų funkcionalumą, jose teikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes ir panašiai, parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 (Žin., 2003, Nr. 38-1739) patvirtinti Bendrieji reikalavimai valstybės institucijų interneto svetainėms. Juose išdėstytos nuostatos dėl valstybės institucijų interneto svetainių struktūros, informacijos, administravimo, pritaikymo neįgaliesiems. Be to, Lietuvoje nuo 2003 metų įgyvendinamas projektas, skirtas interneto portalui „Valdžios elektroniniai vartai“ sukurti. Per šį portalą teikiamos viešosios elektroninės paslaugos Lietuvos gyventojams ir verslo subjektams⁴⁰ (Lietuvos respublikos vyriausybė nutarimas, 2005)

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/48/EB iš dalies keičiančios Direktyvą 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką, **informacinės visuomenės paslaugomis nelaikomos:**

1. Paslaugos, teikiamos ne per atstumą

Paslaugos, teikiamos naudojant netgi elektroninius prietaisus, kai fiziškai dalyvauja teikėjas ir gavėjas:

- a) paciento sveikatos tikrinimas arba chirurginis gydymas elektronine įranga jam fiziškai dalyvaujant;
- b) konsultacijos naudojant elektroninį katalogą parduotuvėje esančiam joje klientui;
- c) išankstinis lėktuvo bilietų užsakymas kelionių agentūroje kompiuteriniu tinklu fiziškai dalyvaujančiam klientui;
- d) elektroniniai žaidimai, žaidžiami salėje klientui fiziškai dalyvaujant;

2. Paslaugos, teikiamos ne elektroninėmis priemonėmis

– Paslaugos, turinčios materialųjį turinį, nors ir teikiamos elektroniniais prietaisais:

- a) grynų pinigų ar bilietų automatai (banknotai, geležinkelio bilietai);

---

⁴⁰ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija. 2005 06 12/Valstybės žinios'2005 Nr.73-2649.

b) užmokesčio už naudojimąsi kelių tinklais, automobilių stovėjimo aikštelėmis nustatymas, ir tais atvejais, kai elektroniniais prietaisais kontroliuojamas įvažiavimas ar išvažiavimas ir užtikrinamas teisingas apmokėjimas;

– Autonomiškos paslaugos: pastoviosios atminties kompaktinių diskų ar programinės įrangos diskelių platinimas;

– Paslaugos, teikiamos nenaudojant duomenų apdorojimo ir saugojimo sistemų:

a) balso telefonijos paslaugos;

b) telefakso ir telekso paslaugos;

c) balso telefonijos paslaugos ir paslaugos, teikiamos faksu;

d) gydytojo konsultacijos telefonu ar telefaksu;

e) teisininko konsultacijos telefonu ar telefaksu;

f) tiesioginis pardavimas ir pirkimas telefonu arba telefaksu.

3. *Paslaugos, teikiamos ne asmeniškai paslaugų gavėjo prašymu*

Paslaugos, teikiamos perduodant duomenis be atskiro pageidavimo, siekiant, kad juos vienu metu priimtų neribotas atskirų gavėjų skaičius (perdavimas naudojant žvaigždinį tinklo sujungimą):

a) televizijos transliavimo paslaugos

(b) radijo transliavimo paslaugos;

(c) televizinis tekstas⁴¹.

Didelis skaičius vartotojų dabar turi galimybę naudotis infrastruktūra ir paslaugomis, kurios leidžia skleisti daugelio tipų skaitmeninį turinį. Tai reiškia, kad rinkos turi puikių galimybių plėtoti patrauklų turinį ir paslaugas, kurios bus naudingos ir vartotojams, ir ūkiui. Tačiau pažanga šioje srityje yra lėta.

Garso ir vaizdo bei daugialypės terpės turinys – tai raktas į visų naujų technologijų, ypač, plačiajuosčių technologijų, sėkmę. Todėl svarbu, kad Europos Sąjunga prisiimtų labai aktyvų vaidmenį, remdama turinio teikėjus ir skatindama pažangių paslaugų kūrimą. Kurti naujas paslaugas

⁴¹ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija. 2005 06 12/Valstybės žinios 2005 Nr.73-2649.

ir turinį kliudo įvairūs trukdžiai. Kai kurie jų yra reguliavimo kliūtys, pavyzdžiui, neužtikrintumas, susijęs su finansinių paslaugų taisyklių taikymu mokėjimams mobiliuoju telefonu, arba sistemų, kurios sudarytų galimybę teisėtai naudotis turiniu, atitinkančiu esamas intelektinės nuosavybės teises, plėtra ir priimtumas. Kai kurie jų yra susiję su vieta rinkoje, pavyzdžiui, sunkumai kuriant sistemas arba suderinamumo problemos, patogumo vartotojams trūkumas ir situacijos, kai naujos paslaugos konkuruoja su jau esamomis. Kiti gi susiję su dominavimo rinkoje situacijomis. Naujų paslaugų ir turinio rinkos augimas priklausys nuo gebėjimo surasti reikalingus atsakymus į šį ilgą klausimų, kurie rūpi ir viešajam, ir privačiam sektoriams, sąrašą.

3.2. Informacinės visuomenės paslaugų organizacijų darbe diegimo prielaidos

2001 metų balandžio mėnesį Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės atliko tyrimą „Informacinių technologijų panaudojimas įmonėse ir organizacijose“, kurio metu buvo gauta informacija iš daugiau nei 3000 įmonių, iš kurių 94 proc. savo kasdienėje veikloje naudojami kompiuteriais ir internetu.

Tyrimo duomenimis, per 2000 m. Lietuvos įmonėse kompiuterinės technikos padaugėjo 19 proc. (2000 m. sausį 100 darbuotojų teko 17,6 kompiuterio, 2001 m. sausį – jau 21,7 kompiuterio). Kiekvienai apklaustai Lietuvos įmonei vidutiniškai tenka po 21,9 kompiuterio.

Pagal 100 įmonės darbuotojų tenkantį įmonės kompiuterių skaičių, geriausiai kompiuteriais apsirūpinę įmonės, kuriose dirba 1-9 bei 10-19 darbuotojų (atitinkamai 52 ir 35 kompiuteriai 100 darbuotojų). Stambiausiose įmonėse 100 darbuotojų tenka 22 kompiuteriai. Vertinant pagal bendrą įmonėje esančių kompiuterių skaičių, gausiausiais jais apsirūpinę, žinoma, stambiosios įmonės (daugiau nei 500 darbuotojų turinčiose įmonėse esantys kompiuteriai sudaro beveik pusę visų Lietuvos įmonėse esančių kompiuterių).

Per 2000 m. gana intensyviai augo ir interneto naudojimas: 2001 m. pradžioje ryšį su internetu turėjo 60,4 proc. visų įmonėse ir organizacijose buvusių kompiuterių; tuo tarpu 2000 metų pradžioje – tik 48 proc. visų kompiuterių.

Didžioji dauguma interneto ar elektroninio pašto vartotojų – 53,2 proc. – prisijungę prie interneto per komutuojamąją telefono liniją, t.y. naudojasi „Lietuvos telekomo“ paslauga „dial-up“; antrą pagal populiarumą vietą užima prisijungimas per skirtinę liniją (18,1 proc.), trečiąją – per

ISDN liniją (14,2 proc.); ketvirtąją – radijo linijos arba mikrobangų radijo ryšys (11,1 proc.). Mažiausiai respondentų naudojami kabeline TV linija (3,4 proc.).

2001 m. sausį interneto paslaugomis darbe naudojosi 16,3 proc. visų dirbančiųjų (vidutiniškai 21 darbuotojas kiekvienoje įmonėje ar organizacijoje), tačiau daugiau nei ketvirtadalis internetą naudojo tik el. paštui. Internetu daugiau naudojosi ryšių (telekomunikacijų), transporto, nekilnojamojo turto, viešojo valdymo bei švietimo įmonės ir organizacijos. Mažiausiai kompiuterių, sujungtų su internetu, buvo žemės ūkio įmonėse bei sveikatos priežiūros organizacijose.

41,6 proc. interneto ryšį turinčių įmonių yra sukūrę savo interneto tinklą, beveik trečdalis (30,4 proc.) per internetą atlieka įvairias finansines operacijas, daugiau kaip penktadalis (20,9 proc.) vykdo elektroninės prekybos operacijas, t.y. perka arba parduoda prekes per internetą⁴².

Beveik pusė respondentų savo informacinių technologijų priežiūrą patiki informacinių technologijų paslaugas teikiančioms įmonėms; tik 24 proc. stambių įmonių savo kompiuterinę ir programinę įrangą tvarko patys. Tarp smulkių įmonių, turinčių iki 50 darbuotojų, informacinių technologijų įmonių teikiamomis paslaugomis naudojasi nuo 35 iki 41 proc. respondentų.

Įmonės nurodė pagrindines su interneto naudojimu veikloje susijusias problemas. Pagrindinė jų yra interneto brangumas – beveik pusė respondentų teigia, kad gerokai plačiau taikytų internetą savo veikloje, jei būtų pigesnis interneto ryšys. Apie trečdalis įmonių pageidauja didesnio ryšių kanalų laidumo, kas dešimta nurodo, kad pageidautų galimybės internetu gauti daugiau paslaugų, kas vienuolikta – kad norėtų turėti galimybę internetu susimokėti mokesčius⁴³.

2002 m. pradžioje bendrovė „SIC Gallup Media“ atliko Informacinių technologijų ir interneto rinkos tyrimą, kurio tikslas – parodyti informacinių technologijų, interneto ir mobiliųjų telefonų naudojimo tendencijas Lietuvos įmonėse. Dauguma turinčių kompiuterius Lietuvos įmonių yra negausiai apsirūpinę kompiuterine technika: daugiau nei 40 % įmonių turi vieną kompiuterį, 18 % – 2 kompiuterius. Daugiau nei 10 kompiuterių turi apie 8 % apklaustų bendrovių. Maždaug po 8 % įmonių turi bent po vieną serverį bei bent po vieną nešiojamą kompiuterį. Tyrimo duomenimis, maždaug trečdalis visų įmonių kompiuterių (37 %) yra įsigyta 1998 metais ir anksčiau. Svarbiausi kriterijai pasirenkant kompiuterinę techniką yra ilgalaikės kokybės garantijos ir įrangos kaina. Mažiausiai įtakos pasirinkimui turi gaminio dizainas. Dauguma apklaustų įmonių (70%) teigė

---

⁴² INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. Statistikos tyrimų departamento duomenys apie ITT naudojimą Lietuvos įmonėse ir organizacijose, 2001.

⁴³ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. www.ivpk.lt

turinčios galimybę naudotis internetu. Iš neturinčių interneto ryšio įmonių ketvirtadalis ketina jungtis, 40 % neplanuoja įgyti interneto prieigos. Daugumos įmonių (53 %) darbuotojai per mėnesį internete praleidžia iki 20 valandų, kas trečios įmonės darbuotojai naršo nuo 20 iki 100 valandų per mėnesį, o 13 % – daugiau nei 100 valandų.

Dažniausiai (t.y. kasdien) internetas įmonėse naudojamas korespondencijai elektroniniu paštu (54 %), duomenų persiuntimui (34 %) ir bankinėms operacijoms (18 %). Iš turinčių galimybę naudotis internetu įmonių interneto svetainę turi 24 %. Iš turinčių galimybę naudotis internetu, tačiau dar neturinčių interneto svetainės įmonių penktadalis planuoja ją susikurti per artimiausią pusmetį, o daugiau nei pusė (56 %) apskritai neplanuoja turėti savo interneto svetainės⁴⁴.

3 lentelėje pateikiama Įmonių apsirūpinimas kompiuteriais duomenys. Iš šių duomenų matyti, kad sparčiai keičiantis darbo našumui, kai įmonėse naudojama informacinės technologijos, dauguma įmonių įsigijo ir įdiegė kompiuterius.

3 lentelė

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Iš viso	80,2	84,4	84,8	89,7	91,7	91,7
Apdirbamoji gamyba	82,1	85,3	81,7	87,7	91,3	89,4
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	...	...	...	97,9	100	100
Statyba	...	...	...	95,0	92,4	95,0
Prekyba	80,1	85,2	86,9	91,2	91,5	93,6
Viešbučiai ir restoranai	74,8	79,6	70,0	73,5	74,5	77,8
Transportas ir sandėliavimas	70,4	76,3	84,3	86,9	92,0	91,2
Paštas ir telekomunikacijos	100	100	100	98,5	100	100
Finansinis tarpininkavimas	100	100	100	100	100	98,4
Kompiuteriai ir su jais susijusi veikla	95,6	98,9	96,5	100	100	100
Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	85,2	86,1	93,0	93,8	99,0	93,7
Poilsio organizavimo, kultūrinė ir sportinė veikla	...	...	...	100	97,9	98,8
Kita aptarnavimo veikla	...	...	...	59,2	92,8	77,6

⁴⁴ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS. ITT Lietuvos įmonėse 2002 m. pradžioje.

Kompiuterių naudojimas įmonėse (šaltinis: Statistikos departamentu duomenų bazė)

„...“ - nėra duomenų, nors toks reiškinys (rodiklis) atitinkamu laikotarpiu buvo.

Šiuo metu, kuriant informacinę visuomenę Lietuvoje, nuveikta ne taip jau ir mažai. Paminėsime svarbiausius aspektus to, kas jau padaryta.

1. *Informacinės infrastruktūros plėtojimas.*

- a. Daugiau kaip 200 valstybės institucijų ir apie 2000 įmonių bei organizacijų sujungtos į **VIKT** (*valstybės institucijų kompiuterių tinklą*);
- b. 10 universitetų ir akademijų, 36 mokslo įstaigas, 12 bibliotekų, 140 kitų ne pelno organizacijų sujungtos į **LITNET** (*Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklą*);
- c. Diegiamos **informacinės sistemos**, jos daugiau ar mažiau sėkmingai funkcionuoja:
  - Kuriama **LIBIS** (*Lietuvos integrali bibliotekų informacinė sistema*) (2001 m.); – kuriama nacionalinė bibliografijos duomenų bazė, suvestinis šalies katalogas ir t.t.;
  - Kuriami **valstybės registrai** – tai informacijos apie šalies gyventojus, įmones, nekilnojamąjį turtą, gamtos išteklius ir kitą tvarkymo priemonės. Registrų kompiuterizavimas palengvina tą pirminį informacijos registravimo, kaupimo ir teikimo procesą. Šį darbą atlieka *Integrali valstybės registrų sistema*;
  - **InGis** (*Integruota geoinformacinė sistema*) apima topografines georeferentines duomenų bazines;
  - **VADIS** (*Vyriausybės administracinė informacinė sistema*);
  - **SoDros** *informacinė sistema*;
  - **IMIS** (*Integruota mokesčių informacinė sistema*);
  - **VAKIS** (*Valstybės kontrolės informacinė sistema*);
  - **Savivaldybė** (*Savivaldybių informacinė sistema*);
  - **APSKRITIS** (*Apskričių viršininkų administracijų IS*);
  - **MIS** (*Muitinės informacinė sistema*);
  - **Paštas** (*Respublikinė pašto informacinė sistema*);
  - **SIS** (*Statistikos informacinė sistema*) ir kt.

4. VALSTYBĖS INSTITUCIJOSE NAUDOJANČIOSE INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGAS IŠVADOS

Pasaulyje verslas greitai sureagavo į naujas galimybes, kurias atveria informacijos technologijos. Kasmet beveik dvigubai padidėjęs informacijos kiekis internete – tai tik vienas akivaizdus to rodiklis. Informacijos technologijų ir interneto naudojimas leidžia didinti produktyvumą, mažinti užsakymų apdorojimo laiką, mažinti prekių ir paslaugų savikainą. Taip pat sukuria naujų galimybių pasiekti daugiau vartotojų ir tiksliau reaguoti į kiekvieno vartotojo poreikius⁴⁵.

Informacijos reikšmė šiuolaikiniame gyvenime nuolatos didėja. Taip pat milžiniškais tempais didėja ir žmogui prieinamos informacijos kiekis. Antrojo tūkstantmečio pabaigos informacijos technologijų plėtra suteikia žmogui daugiau įrankių, kuriais jis gali pasiekti ir atsijoti jam reikalingą informaciją. Visų pirma, tai kompiuteris ir internetas.

Neretai, naudojimąsi valstybės institucijų teikiamomis viešojo administravimo paslaugomis komplikuoja tokie aspektai kaip teikiamos informacijos fragmentiškumas, komplikotas ir sudėtingas informacijos išdėstymas. Siekiant, gyventojams sudaryti sąlygas laisvai prieiti prie valstybės informacijos išteklių, užtikrinti valstybės institucijų veiklos skaidrumą, ir svarbiausia, standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, 2003 m. metų balandžio 18 d., Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainių patvirtinimo“ (Žin. 2003, Nr.38-1739, 2005, Nr. 6-159), kuris tapo pagrindiniu Lietuvos Respublikos valstybės institucijų interneto svetainių kūrimą, priežiūrą bei atnaujinimą reglamentuojančiu teisės aktu. Svarbiausias Bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms tikslas - užtikrinti galimybę visuomenei gauti visą viešą su valstybės institucijomis ir jų vykdomomis funkcijomis susijusią informaciją internetu, apibrėžti valstybės institucijų interneto svetainėms keliamus bendruosius reikalavimus, standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinti jų funkcionalumą, jose pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, taip pat paieškos galimybes bei svetainių sukūrimą ir atnaujinimo darbų periodiškumą. Bendruosiuose

---

⁴⁵ DARBO GRUPĖ - VYRIAUSYBĖS (ELEKTRONINĖS VYRIAUSYBĖS) KONCEPCIJAI PARENGTI. Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų tinklapių koncepcija, 2000.

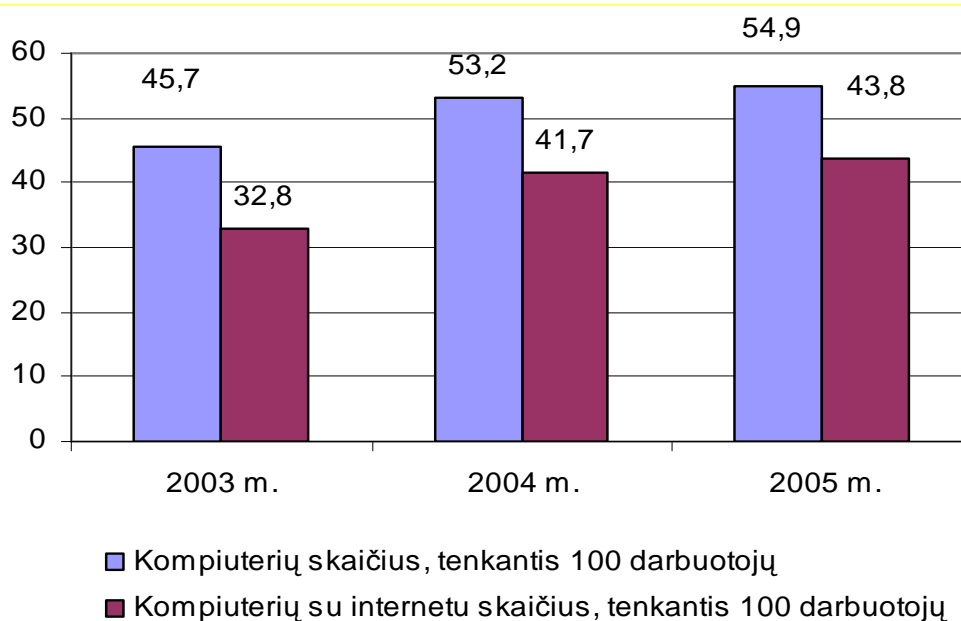
reikalavimuose įtvirtintos nuostatos valstybės institucijas įpareigojo peržiūrėti savo interneto svetaines ir prireikus jas patobulinti. Šie patobulinimai sudarė prielaidas gerinti interneto svetainėse teikiamos informacijos kokybę. Atsiradusios teisinės nuostatos įpareigojančios valstybės institucijas pasirūpinti, kad interneto svetainėse teikiama informacija atitiktų per šimtą įvairių kriterijų, leidžia užtikrinti minimalius reikalavimus informacijos kokybei⁴⁶.

Todėl tyrimui pasirinkta Vyriausybės, ministerijų sistema, kuriose naudojama informacinės visuomenės priemonės ir paslaugos.

Tyrimo tikslas: apžvelgti ir paanalizuoti kaip vyriausybės, ministerijų darbe naudojamos informacinės technologijos.

4 diagramoje pateikiami duomenys, kurie parodo, informacinių technologijų naudojimą valstybės ir savivaldybių institucijose.

4 diagrama.

Kompiuterių skaičius valstybės ir savivaldybių institucijose (metų pradžioje) (šaltinis: Mykolo Riomerio universitetas)

Penktoje lentelėje pateikti duomenys parodo informacinių technologijų panaudojimą valstybės (savivaldybių) valdymo įstaigose. Iš šių duomenų matyti, kad Ministerijos ir jos atsakingos

⁴⁶ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas, 2005.

institucijos, pagal informacinių technologijų naudojimą yra išskarto po Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Lietuvos Respublikos vyriausybėje ir jai atskaitingose institucijose informacinių technologijų naudojimas nuo 2002 iki 2006 m. nežymiai kito. To pagrindu galima teigti, kad Valstybinės svarbos institucijos, nuolat naudoja naujausias technologijas, jos yra atnaujinamos. Pateikti skaičiai procentais parodo itin didelį informacinių technologijų naudojimo didėjimą nuo 2003 metų : 2003 m. – 69,5 %, 2004 m. – 77,0 %, 2005 m. – 82,8 %, 2006 m. – 89, 8 %.

5 lentelė

	2002/ %	2003/ %	2004/ %	2005/ %	2006/ %
Iš viso	68,7	71,7	78,3	79,8	84,4
Lietuvos Respublikos Prezidentūra	56,8	82,9	71,3	87,1	87,1
Lietuvos Respublikos Seimas ir jam atskaitingos institucijos	97,8	96,7	95,9	93,7	92,7
Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jai atskaitingos institucijos	84,7	82,2	87,2	95,5	85,5
Ministerijos ir joms atskaitingos institucijos	68,5	69,5	77,0	82,8	89,8
Apskričių administracijos	91,3	86,5	76,4	80,7	77,5
Miestų ir rajonų savivaldybės	74,7	85,0	90,0	94,4	96,1
Teisėsaugos įstaigos	55,1	62,9	73,2	87,1	90,7
Teisėtvarkos įstaigos	42,8	48,1	50,4	36,6	47,3
Muitinės įstaigos	62,0	70,3	91,3	87,1	88,6
Įkalinimo įstaigos	...	...	64,8	70,0	73,3
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo įstaigos	...	...	...	96,3	98,9

Kompiuterių, prijungtų prie interneto, dalis valstybės ir savivaldybių institucijose

„...“ - nėra duomenų, nors toks reiškinys (rodiklis) atitinkamu laikotarpiu buvo.

Šeštoje lentelėje pateikti duomenys apie darbuotojus naudojančius kompiuterius ir internetą valstybinėse įstaigose.

6 lentelė

	Darbuotojų, naudojančių kompiuterius, dalis				Darbuotojų, naudojančių internetą, dalis			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Iš viso	61,6	67,5	67,1	70,2	40,5	52,4	54,3	58,0
Lietuvos Respublikos Prezidentūra	81,4	76,3	85,8	85,8	81,4	76,3	85,8	85,8
Lietuvos Respublikos Seimas ir jam atskaitingos institucijos	89,7	89,6	91,6	89,5	89,4	89,5	91,6	89,1
Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jai atskaitingos institucijos	87,6	87,2	78,8	87,5	84,9	85,8	77,9	86,7
Ministerijos ir joms atskaitingos institucijos	66,9	74,3	68,5	72,8	37,2	50,9	61,3	67,8
Apskričių administracijos	71,7	64,4	82,6	85,6	65,7	54,3	70,6	70,8
Miestų ir rajonų savivaldybės	55,5	62,6	66,8	73,7	48,7	57,5	62,0	71,3
Teisėsaugos įstaigos	52,5	70,2	68,6	72,5	36,5	55,2	64,8	70,1
Teisėtvarkos įstaigos	43,5	56,8	73,4	75,7	23,7	39,6	35,2	36,4
Muitinės įstaigos	86,8	95,1	95,7	98,3	69,2	94,8	95,5	76,7
Įkalinimo įstaigos	-	15,1	25,3	25,2	-	10,3	17,8	21,3
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo įstaigos	...	...	25,7	24,6	...	...	23,7	24,5

Darbuotojų, dirbančių kompiuteriais ir internetu, dalis valstybės ir savivaldybių institucijose

„...“ - nėra duomenų, nors toks reiškinys (rodiklis) atitinkamu laikotarpiu buvo.

Iš septintoje lentelėje pateiktų duomenų matyti, institucijų turinčių interneto puslapius ir teikiančių paslaugas internetu skaičius procentais. Tiek Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jai atskaitingos institucijos, tiek ir Ministerijos ir joms atskaitingos institucijos, turi interneto puslapius, tačiau paslaugas daugiau teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jai atskaitingos institucijos.

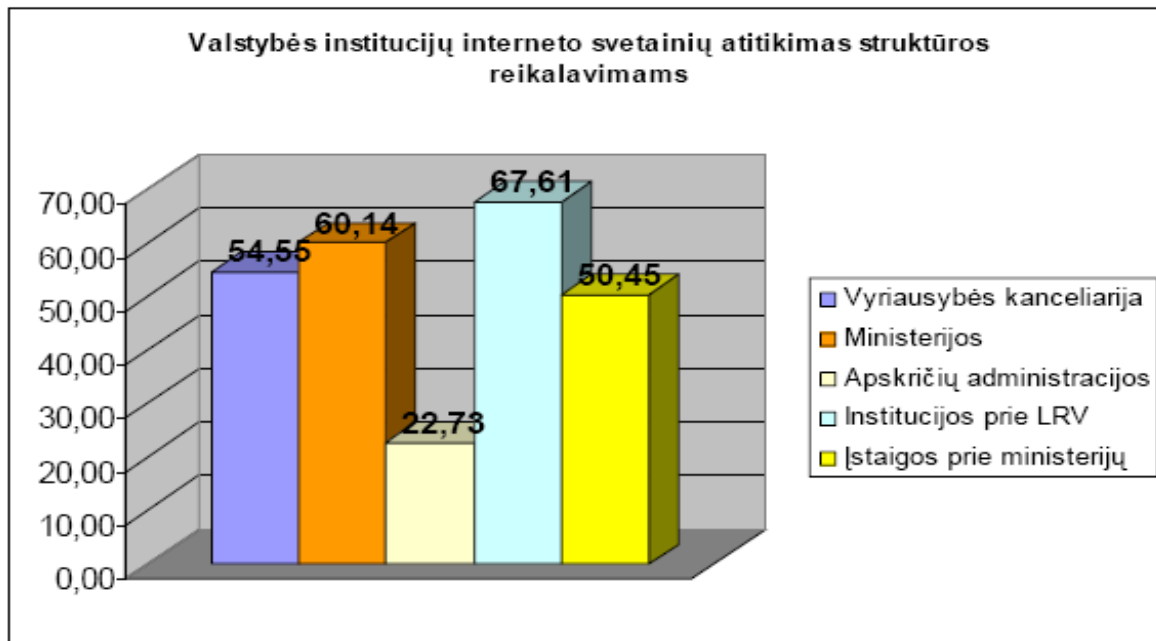
7 lentelė

	Institucijų, turinčių interneto puslapius, dalis				Institucijų, teikiančių paslaugas internetu, dalis			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Iš viso	53,7	56,9	59,3	56,2	33,5	37,0	43,5	39,4
Lietuvos Respublikos Prezidentūra	100,0	100,0	100,0	100,0	-	100,0	100	100
Lietuvos Respublikos Seimas ir jam atskaitingos institucijos	100,0	93,3	100,0	100,0	78,6	60,0	66,7	58,8
Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jai atskaitingos institucijos	77,8	94,4	95,5	95,2	66,7	66,7	72,7	76,2
Ministerijos ir joms atskaitingos institucijos	71,2	83,9	77,2	84,7	48,6	52,7	63,4	58,6
Apskričių administracijos	100,0	100,0	100,0	100,0	50,0	60,0	80,0	100,0
Miestų ir rajonų savivaldybės	82,4	91,7	100,0	100,0	45,0	53,3	75,0	81,8

Interneto puslapiai ir elektroninių paslaugų teikimas valstybės ir savivaldybių institucijose

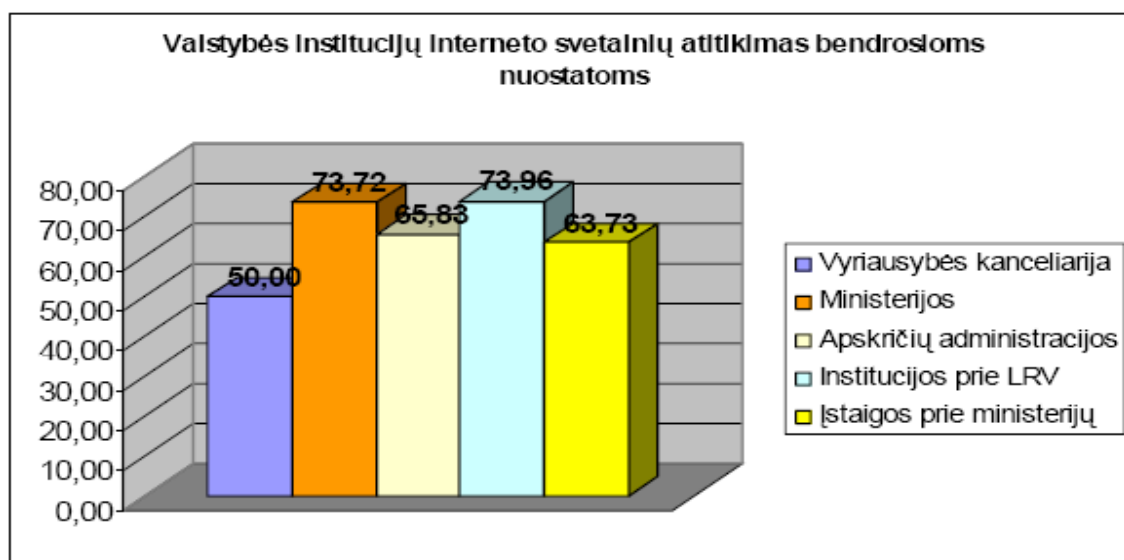
Standartizuojant valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinant jų funkcionalumą, pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes ir pan., dar 2003 m. buvo patvirtinti bendrieji reikalavimai valstybės institucijų interneto svetainėms. Šiuose reikalavimuose numatyta, kad valstybės institucijų interneto svetainės turi atitikti rekomendacijas dėl struktūros, informacijos, administravimo, taip pat interneto pritaikymo neįgaliesiems. Pateikiama informacija turi būti susisteminta ir reguliariai atnaujinama. Iš esmės taip siekiama palengvinti gyventojams naudotis valstybės teikiamomis pirmojo interaktyvumo lygio viešosiomis paslaugomis. Atliktas Lietuvos respublikos statistikos departamento 2005 m. tyrimas parodė, kad vis dėlto pokyčiai derinant interneto svetainių struktūrą pagal Bendruosius reikalavimus yra neįžymūs. Taip pat pažymėtina, kad ne visos valstybės institucijos savo interneto svetainėse skelbia tik aktualią ir teisiškai galiojančią informaciją, taip pat informaciją apie visas šių institucijų teikiamas viešąsias elektronines paslaugas ir jų teikimo tvarką.

8 diagrama

Valstybės institucijų interneto svetainių atitikimas struktūros reikalavimams

9 diagrama

Valstybės institucijų interneto svetainių atitikimas bendrosioms nuostatomis

Vertinant valstybės institucijų atitikimą informacijos reikalavimams pažymėtina, kad geriausiai informacijos reikalavimus įgyvendino Vyriausybės kanceliarija (69,09 proc.) ir ministerijos (67,8 proc.). Gerai informacijos reikalavimus atitinka institucijos prie Lietuvos

Respublikos Vyriausybės (55,9 proc.); prasčiau institucijos ir įstaigos prie ministerijų ir apskričių administracijos (47,5 proc. ir 42,5 proc. atitinkamai).

Toliau atskirai panagrinėsiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės tinklapius ir Ministerijų tinklapius.

Kai kurių valstybės institucijų tinklapiai yra pripažįstami tinkamos kokybės (pvz., Lietuvos Respublikos Seimo svetainė - www.lrs.lt). Vis tik daugelio valstybės institucijų tinklapių struktūra paini, informacija pateikiama neišsami, nesklaidi, retai atnaujinama. Tinklapių išvaizda labai įvairi, taip pat ir įvairios kokybės. Valstybės institucijų interneto svetainių vardai dažnai nelogiški, sunkiai nuspėjami.

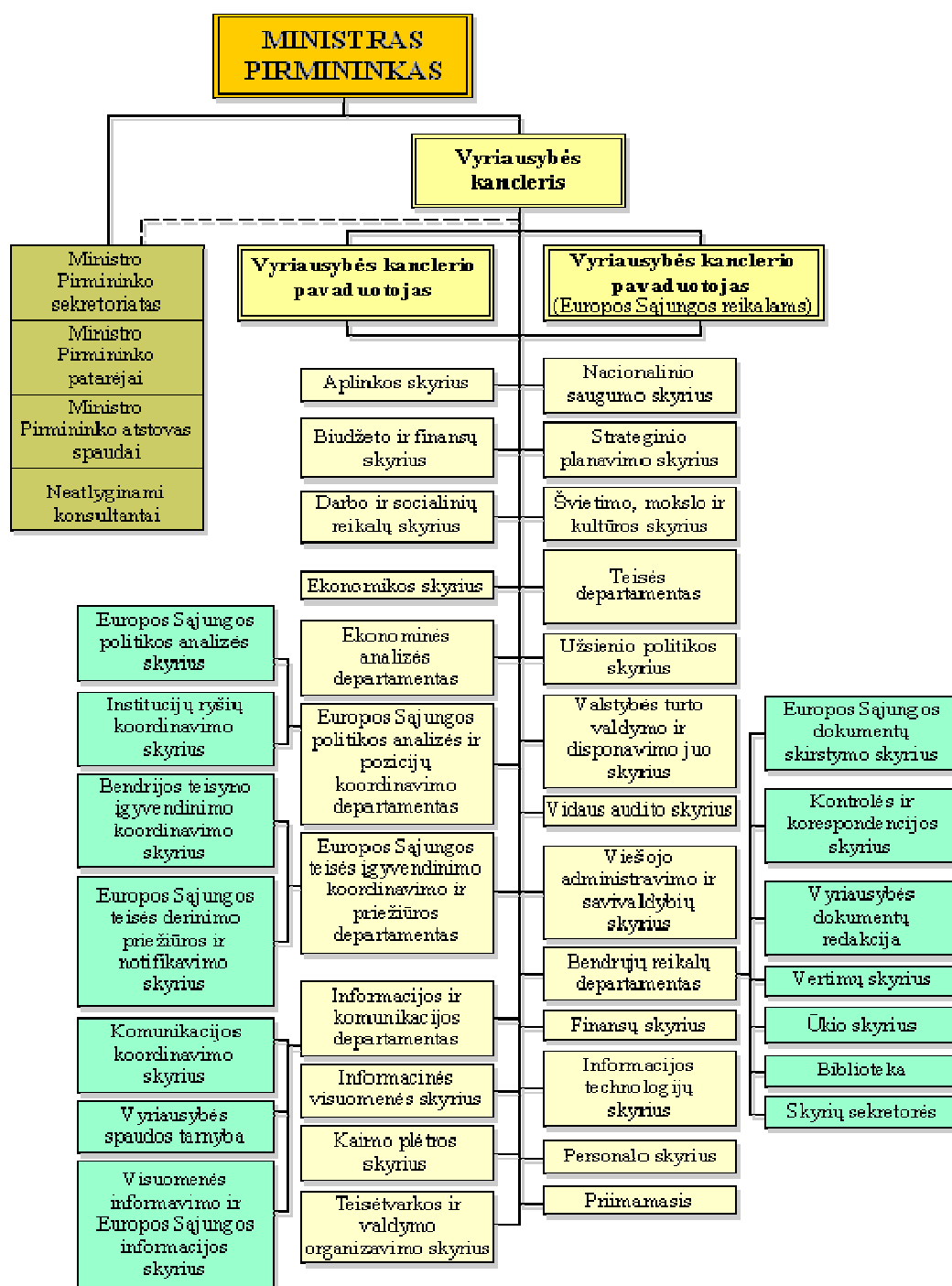
Valstybė yra sukaupusi didelius žinių ir informacijos kiekius, kurių dauguma tiesiogiai ar netiesiogiai turi įtakos daugeliui valstybės gyventojų ir verslui. Vyriausybė privalo suvokti reikšmę, kurią teikia tokios informacijos ar jos dalies valdymas. Ji reikalinga verslui, norint efektyviai prisitaikyti prie kintančios situacijos. Ji reikalinga piliečiams, norintiems laisviau priimti sprendimus.

Informacijos technologijos suteikia galimybes sukurti Vyriausybės informacijos duomenų bazes, prieinamas visą parą iš bet kokios pasaulio vietos. Tai pagerins galimybes lengviau ir greičiau gauti norimos informacijos, susijusios su valstybės institucijomis. Kaip matyti iš 6 pav. Vyriausybės struktūroje yra išskiriama vieta komunikacijos koordinavimui, kuriam pavaldus yra informacinės visuomenės skyrius. Taigi, galima teigti, kad vyriausybė nėra abejinga informacinių technologijų plėtrai.

Lietuvos respublikos vyriausybės internetinio puspalio analizė

Lietuvos respublikos vyriausybės tinklapis: www.lrv.lt . Toliau pateikiama 10 lentelėje Vyriausybės grafinė schema.

10 lentelė

Lietuvos Respublikos vyriausybės grafinė schema⁴⁷ (šaltinis: www.lrv.lt)⁴⁷ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ. Vyriausybės schema.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės tinklapių padėties analizė parodo, kad 1994 metais įkurta VI „Infostruktūra” remdamasi pagal projekto Valstybės institucijų kompiuterinis tinklas (VIKT) aprūpina daugelį valstybės institucijų nuolatiniu interneto ryšiu. Dauguma valstybės institucijų turi savo interneto svetaines.

Suprasdama, kad valstybės institucijų turima informacija turi didžiulę paklausą, Vyriausybė imasi iniciatyvos sukurti integruotą valstybės institucijų svetainių tinklą – valstybės „Vartus”.

Valstybės „Vartų” projektas - svarbiausias žingsnis kuriant E-Vyriausybę, plėtojant e-verslą, e-švietimą kaip sudedamąsias informacinės visuomenės kūrimo dalis. Valdžios „Vartai” turėtų tapti bendravimo kanalu internete tarp visuomenės ir valdžios (1 priedas). „Vartų” tikslas - sudaryti galimybę žmonėms gauti visą viešą su valstybės institucijomis ir jų vykdomomis funkcijomis susijusią informaciją bei skatinti piliečių aktyvų dalyvavimą valstybės gyvenime. Šios sistemos uždaviniai:

- Informaciją esančią visose valstybės institucijose, sujungti į logišką sistemą.
- Teikti informaciją apie valstybės valdymą, valstybės institucijas, jų veiklą ir teikiamas paslaugas.
- Užtikrinti lengvą ir greitą informacijos paiešką.
- Užtikrinti, kad informacija, pateikiama per valstybės institucijų „Vartus”, būtų prieinama visame pasaulyje interneto tinkle, visą parą.
- Nustatyti valstybės institucijų tinklapių turinio ir formos principus.

Valstybės institucijų „Vartuose” pateikiama informacija turi būti grupuojama pagal gyvenimo sritis. Informacijos grupavimo centras turi būti žmogaus problemos ir jų sprendimai. Taip pat turi egzistuoti ir informacija, suskirstyta pagal valstybės institucijų struktūras ir funkcijas.

„Vieno langelio” principas. Visa informacija apie valstybės institucijas, jų funkcijas, piliečių ir įmonių problemas bei jų sprendimus turi būti pasiekama vienu interneto adresu. Taip turi būti įgyvendintas Saulėlydžio komisijos nustatytas „vieno langelio” principas⁴⁸.

Kuriant patogią „Vartų” ir vartotojo sąsają, reikalinga, kad „Vartai” turėtų galimybes būti priderinti asmeniškai pagal vartotojo poreikius ir interesus.

---

⁴⁸ EUROPOS KOMITETO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS informacinis leidinys. Europos sąjunga: informacinės visuomenės link, 2000 Nr. 9 (18).

Sukuriant galimybes aktyviai ir patogiai dirbti su informacija, esančia ir atsirandančia „Vartuose“, turi būti panaudotos „stumk“ („push“) technologijos. Jos leis klientui vieną kartą registruotis „Vartuose“ ir užsiprenumeruoti jam svarbias naujienas į elektroninio pašto dėžutę.

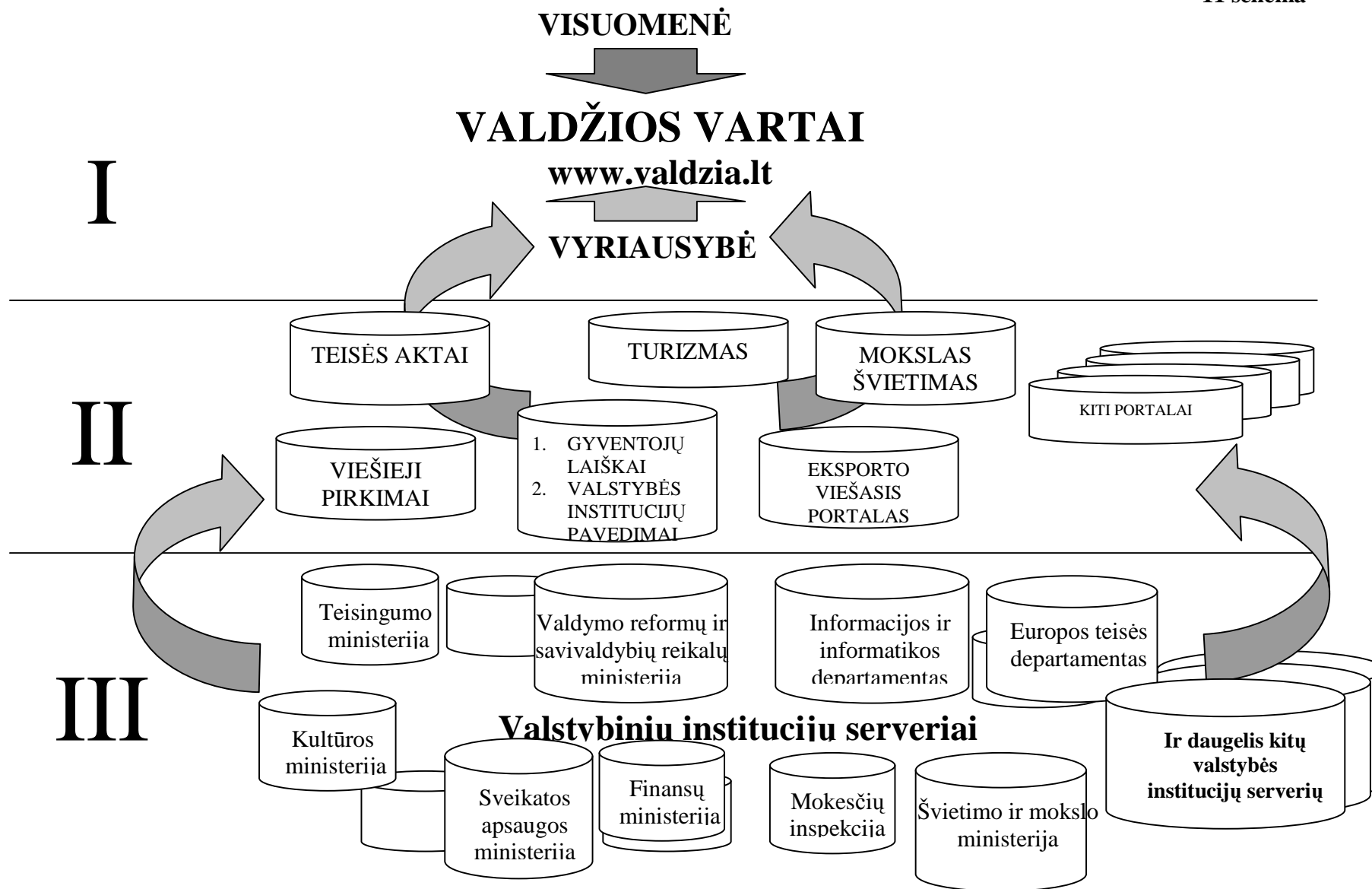
Informacijos paieška „Vartuose“ privalo būti neapribota fizinių ar loginių valdžios struktūrų susiskaidymo. Turi būti galimybės „Vartuose“ surasti visą informaciją, valstybės institucijų publikuojamą internete.

Siekiant užtikrinti valstybės institucijų ir piliečių bendravimą internetu būtina:

- 1) užtikrinti, kad valstybės tarnautojai turėti darbo kompiuteriu bei internetu įgūdžius;
- 2) užtikrinti interneto tiekimą;
- 3) kurti priėjimą prie interneto mokyklose ir kitose mokymo įstaigose. Rekomenduoti, kad šiose įstaigose priėjimas prie interneto būtų plačiai išnaudojamas;
- 4) kurti viešo priėjimo prie interneto taškus, kuriuose darbas internete būtų nemokamas. Tai interneto kioskai, viešosios bibliotekos ir pan.

Valstybės institucijų tinklapiai turi būti realizuoti technologiškai neutraliai:

- 1) tinklapiai turi būti prieinami visuotinai priimtais ir technologiškai įvairiais klientų tipais: interneto naršyklėmis, WAP, WebTV ir pan.;
- 2) visi dokumentai valstybinės institucijų tinklapiuose turi būti dedami atvirais (aprašytais) bylų formatais.

Integruota vyriausybės portalų sistema 11 schema. siūloma skirstyti į tris lygius. Dabartinė situacija vaizduojama schemas III lygyje. Daugelis valstybės institucijų turi savo tinklapius, tačiau tarp jų nėra jokios koordinacijos. Vartotojas, ieškodamas informacijos, turi klaidžioti po įvairiausių interneto tinklapius (pvz., norėdamas sužinoti, kokius viešuosius pirkimus skelbia valstybės institucijos, vartotojas turėtų peržiūrėti visus jų tinklapius). Todėl siūloma sukurti teminius tinklapius (II lygis), į kuriuos būtų dedama informacija pagal temas, problemų klasifikaciją su nuorodomis į konkrečias valstybės institucijas, atsakingas už konkrečios problemos sprendimą.

II lygio teminius tinklapius rekomenduojama sukurti iš jau turimų išteklių - valstybės institucijų tinklapių. Kai bus nustatytos svarbiausios temų sritys, turi būti parengti reikalavimai, kuriuos turi atitikti valstybės institucijos tinklapis, kad jis būtų pripažįstamas kaip II lygio teminis tinklapis. Darbo grupė, kuriai bus pavesta parengti techninę užduotį, turi numatyti instituciją, kuriai bus pavesta kuruoti II lygio teminius tinklapius⁴⁹.

Sukurtus teminius tinklapius turi sujungti valdžios „Vartai“ (I lygis). Per šiuos „Vartus“ į Lietuvos Respublikos valstybines institucijas ir kreipsis didžioji visuomenės dalis. Šiame tinklapyje vartotojas matys temas, į kurias kreipdamasis bus „nuvestas“ į teminį tinklapį, kuriame galės susirasti jam reikalingą informaciją ar nuorodas.

Igyvendinat valstybės institucijų tinklapių projektą, turi būti aiškiai atskirti techniniai ir technologiniai kūrimo ir palaikymo darbai nuo informacijos kūrimo ir atnaujinimo darbų.

Šiuo metu informacijos ir telekomunikacijų technologijos leidžia kurti daugelį informacinių vienetų vienos techninės bazės pagrindu ir(arba) integruoti įvairias platformas, jei duomenys tvarkomi laikantis vienuodų standartų.

Siūlomi valdžios „Vartai“ skiriasi nuo kitų analogiškų projektų, kuriuos vykdo privačios organizacijos. Siekiant neperkrauti „Vartų“ lankytojo informacija, bus apsiribojama tik valstybinių struktūrų informacija. Nuorodos į privačių įmonių valdomus informacijos portalus sudarys vartotojams galimybę rasti ir kitą jiems reikiamą informaciją.

„Vartų“ vardas Remiantis kai kurių pasaulio valstybių vyriausybės „Vartų“ vardų pavyzdžiais, siūloma LR vyriausybės „Vartams“ suteikti šiuos vardus:

- www.gov.lt
- www.valstybe.lt

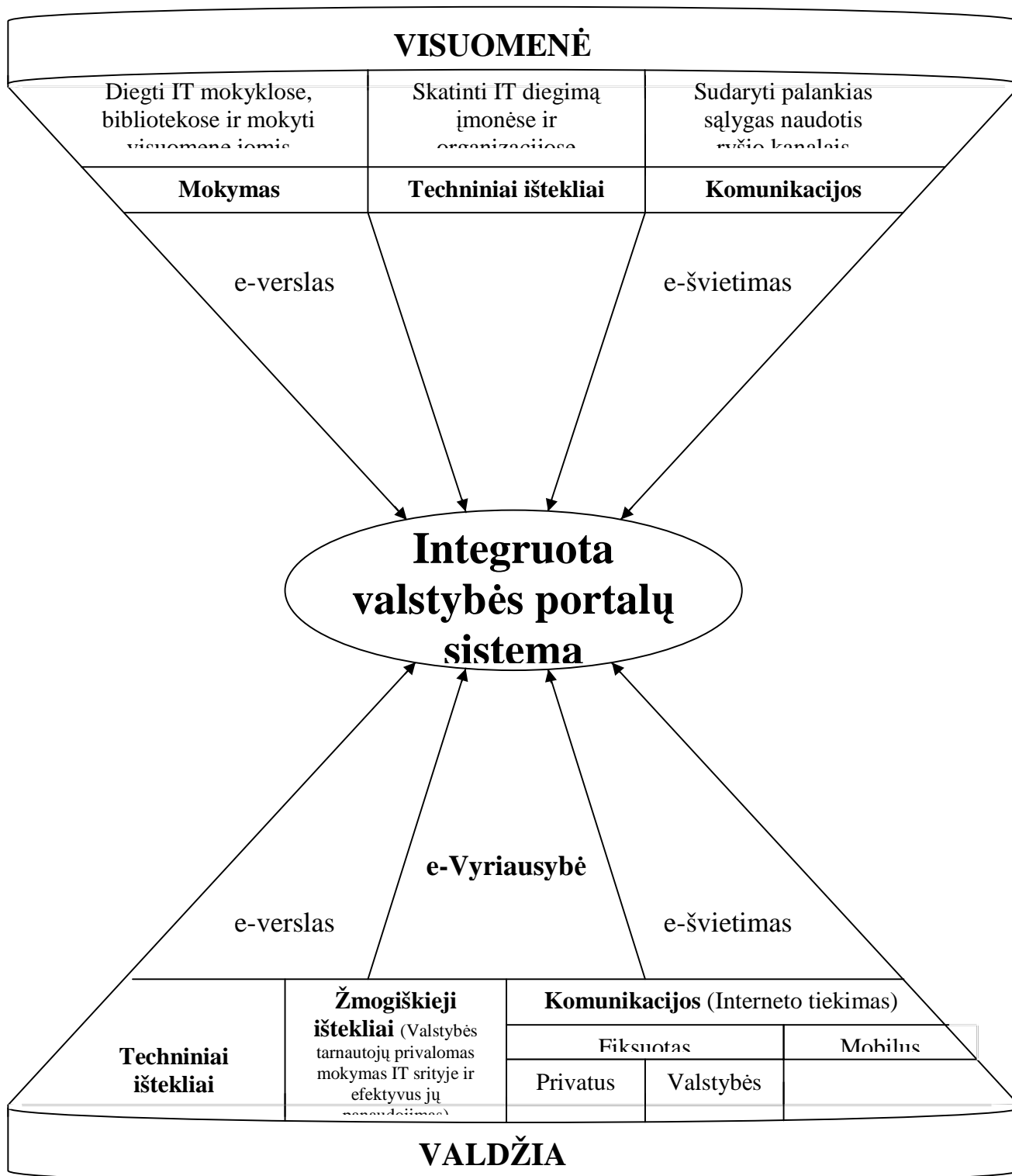
---

⁴⁹ EUROPOS KOMITETO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS informacinis leidinys. Europos sąjunga: informacinės visuomenės link, 2000 Nr. 9 (18).

- www.vyriausybė.lt
- www.state.lt
- www.lietuva.lt
- www.lt.lt

Galima sakyti, kad valstybės institucijų integruotumas visuomenėje, galimas per jų teikiamas paslaugas, kurios šiuo metu smarkiai plėtojamos informacinių technologijų dėka. Netgi galimas bendradarbiavimas tarp kelių institucijų duomenų ir informacijos bazių, kas labai svarbu klientui ieškančiam informacijos ar pageidaujančiam tam tikrų paslaugų. Tai atspindi ir 4 pav. kur parodyta ryšio tarp visuomenės ir valstybės stiprinimo galimybės integruojant valstybės portalų sistemą. Taip būtų skatinamas informacinių technologijų diegimas mokyklose, įstaigose.

12 schema

Integruota valstybės portalų sistemos vieta tarp visuomenės ir valdžios (šaltinis www.lrv.lt):

Lietuvos Respublikos ministerijų interneto puslapių analizė

Ministerijos ir jų internetiniai puslapiai:

- Aplinkos apsaugos ministerija <http://www.am.lt>
- Finansų ministerija <http://www.finmin.lt>
- Krašto apsaugos ministerija <http://www.kam.lt>
- Kultūros ministerija <http://www.lrkmlt>
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija <http://www.socmin.lt>
- Susisiekimo ministerija <http://www.transp.lt>
- Sveikatos apsaugos ministerija <http://www.sam.lt>
- Švietimo ir mokslo ministerija <http://www.smm.lt>
- Teisingumo ministerija <http://www.tm.lt>
- Užsienio reikalų ministerija <http://www.urmlt>
- Ūkio ministerija <http://www.ukmin.lt>
- Vidaus reikalų ministerija <http://www.vrmlt>
- Žemės ūkio ministerija <http://www.zum.lt>

2000 m. liepos 4–5 dienomis buvo išanalizuoti Lietuvos Respublikos ministerijų Interneto puslapiai pagal 31 (taip/ne) aspektą. Aspektų sąrašas buvo sudarytas apibendrinus visą Lietuvos Respublikos ministerijų interneto puslapiuose dedamą informaciją, siekiant, kad bet kurie dedami duomenys būtų įvertinti.

Atlikus analizę, buvo nustatyta, kad:

- 1) kiekvienos ministerijos interneto puslapiuose esančios informacijos pobūdis labai skiriasi. Analizė buvo atlikta pagal 31 kriterijų, tačiau didžiausias surinktų kriterijų skaičius buvo 19;
- 2) puslapių atnaujinimo dažnumas yra nevienodas. Vieni sukurti kaip reprezentaciniai ir atnaujinami retai, kiti – lyg ir kiekvieną dieną;
- 3) puslapiuose dėl informacijos senumo pasitaiko klaidų;

- 4) puslapio adresai neturi bendros sistemos. Ministerijų adresus pagal pirmąsias raides sudaryti būtų įmanoma. Užimtas tik Teisingumo ministerijos www.tm.lt adresas;
- 5) ryšiams su visuomenę ministerijos skiria mažiausiai dėmesio. Dažniausias vienpusis ryšys;
- 6) puslapiai neturi bendros struktūros.

Informacinės visuomenės plėtros procesai tiesiogiai siejasi su valstybės institucijų veikla. Įgyvendindamos Vyriausybės patvirtintus programinius dokumentus, šios institucijos vykdo įvairias priemones, skirtas modernizuoti viešąjį administravimą diegiant informacines technologijas⁵⁰.

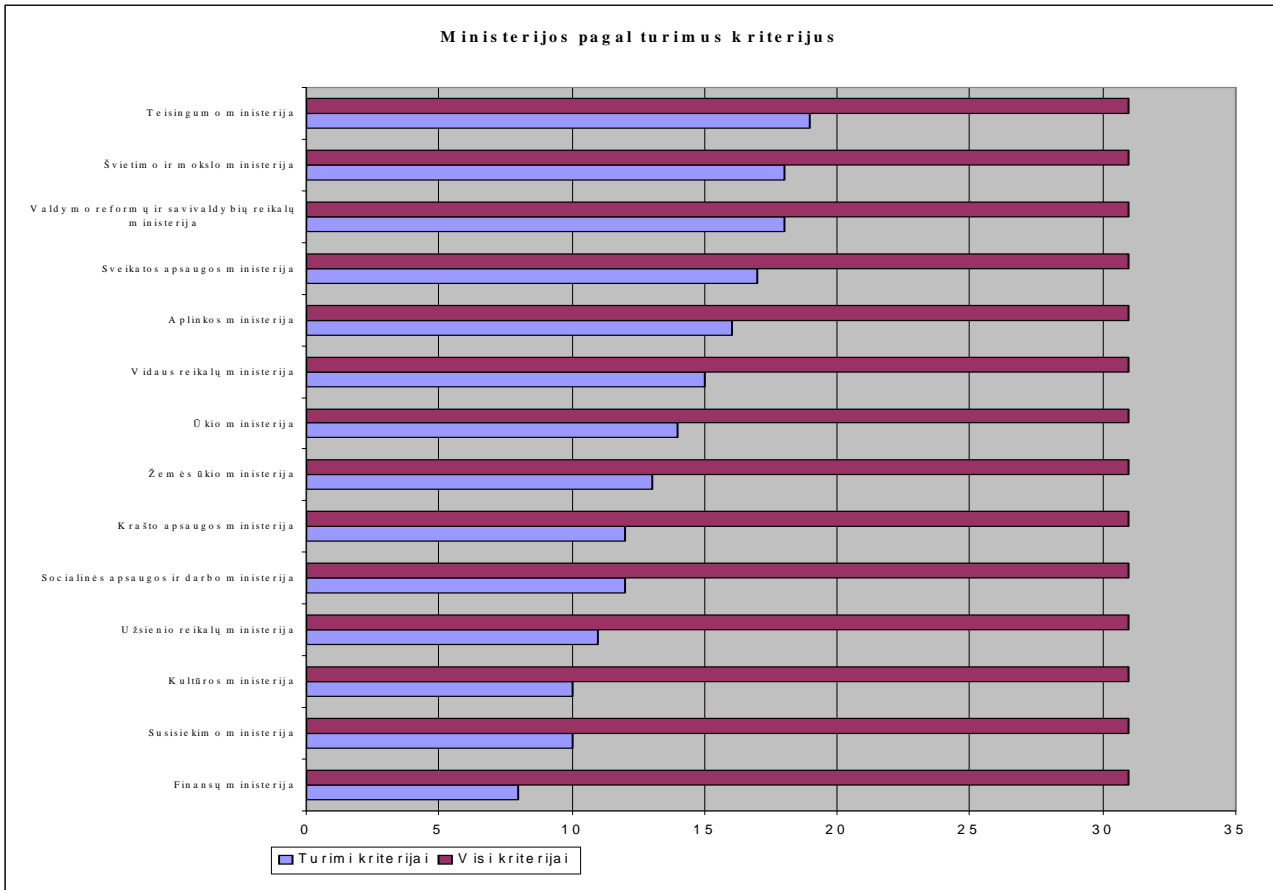
Lietuvoje informacinės visuomenės plėtros procesams skiriama vis daugiau dėmesio. Palankios teisinės aplinkos kūrimas ir svarbiausių projektų šioje srityje inicijavimas spartina IT diegimą ir panaudojimą, sudaro išankstines sąlygas tiesiogiai susijusiems procesams: platesniam IT panaudojimui tarp gyventojų ir verslo įmonėse, elektroninėmis priemonėmis teikiamų valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų paslaugų plėtrai, sparčiam ITT sektoriaus augimui ir kt. Šiuos procesus spartina tai, kad Lietuvoje palyginti pigi ir kvalifikuota IT darbo jėga, kad Lietuva, būdama maža šalis, gali lanksčiai reaguoti ir prisitaikyti prie pasaulinių tendencijų ir atsižvelgti į sparčiai kintančią situaciją, nes informacinės visuomenės plėtros procesai yra labai dinamiški.

Lietuvos valstybinio valdymo institucijų interneto svetainės suteikia interneto vartotojams galimybę pakankamai išsamiai susipažinti su ES teisės aktais, informaciją apie ES paramą Lietuvai, Lietuvos integraciją į ES. Interneto vartotojai gali dirbti su Europos Sąjungos portalo, Europos parlamento svetainės, kitų ES institucijų svetainių lietuviškomis versijomis.

---

⁵⁰ DARBO GRUPĖ E- VYRIAUSYBĖS (ELEKTRONINĖS VYRIAUSYBĖS) KONCEPCIJAI PARENGTI. Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų tinklapių koncepcija, 2000.

13 diagrama.

Ministerijos pagal nurodytus kriterijus. (šaltinis: Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų tinklapių koncepcija, 2000)

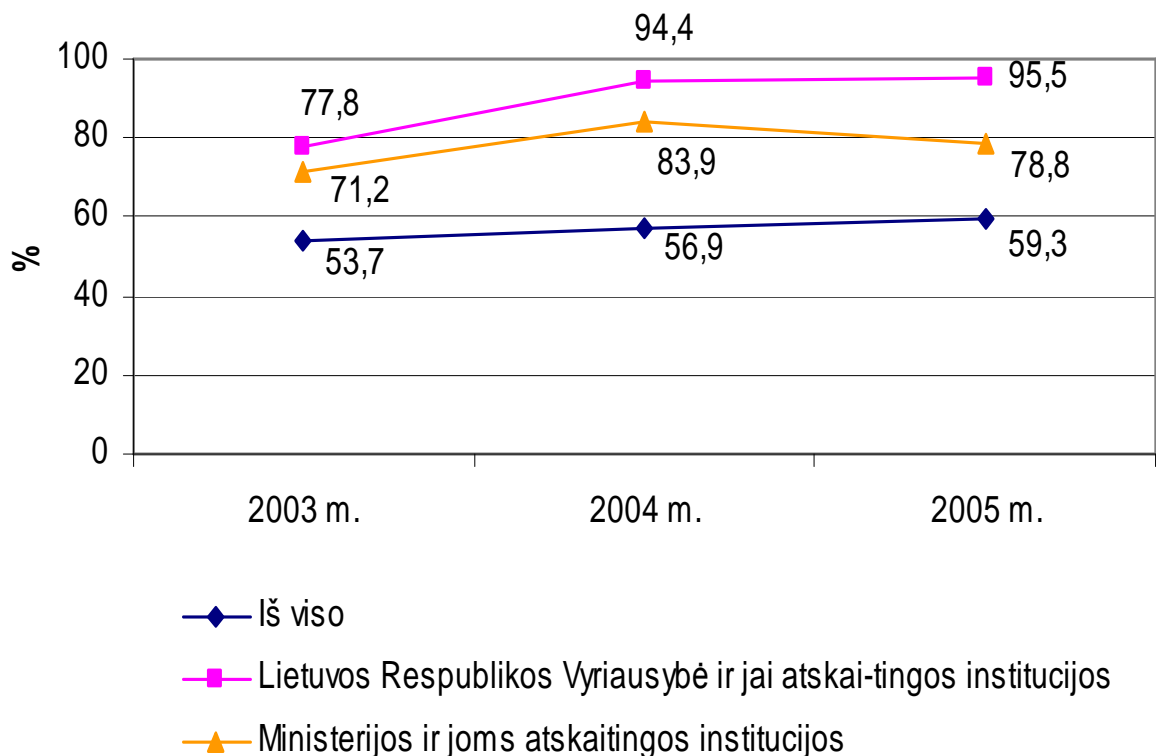
Lietuvos Respublikos ministerijų interneto puslapių analizė

			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
Eilės numeris	Įstaigos pavadinimas	Vadovas	Puslapio adresas	Įžanga			Struktūriniai padaliniai			Ryšiai su visuomene			Informacija										Namų puslapis												
				Ministro sveikinimo žodis	Ministro fotografija ir biografija	Buvę ministrai	Ištonija, susijusi su ministerija	Organizacinė schema	Ministerijos nuostatai ar pan.	Priimamojo darbo grafikas	Ministerijos struktūrinių padalinių sąrašas	Departamentų, skyrių atlikti darbai	Darbuotojų telefonai	Darbuotojų elektroninio pašto adresai	Galimybė internetu pateikti klausimus ir pasiūlymus	Naujienos, aktualijos	Pranešimai žiniasklaidai	Pranešimų žiniasklaidai archyvas	Galimybė užsisakyti naujienų siuntimą į elektroninio pašto dėžutę	Galimybė parašyti komentarą	Ministerijos parengti teisės aktai	Teisės aktų projektai	Teisės akto projekto, atsakingo asmens kontaktiniai duomenys	Ministro įsakymų sąrašas	Tarptautinių ryšių puslapis	Ministerijos veiklą ES kontekste	Regionai	Ankstesnių įvykių archyvas	Statistika, susijusi su ministerijos veikla	Angliška versija	Versijos kitomis kalbomis	Nuorodų, susijusių su ministerijos veikla, puslapis	Pareiška	Skaitliukas	Iš viso:
1	Aplinkos ministerija	Danius Lygis	http://www.gamta.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
2	Finansų ministerija	Vytautas Dudėnas	http://www.finmin.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8
3	Krašto apsaugos ministerija	Česlovas Vytautas Stankevičius	http://www.kam.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
4	Kultūros ministerija	Arūnas Bėkšta	http://www.muza.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
5	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Irena Degutienė	http://www.socmin.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
6	Susiekimo ministerija	Rimantas Didžiokas	http://www.transp.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
7	Sveikatos apsaugos ministerija	Raimundas Alekna	http://www.sam.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
8	Švietimo ir mokslo ministerija	Kornelijus Platelis	http://www.smm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
9	Teisingumo ministerija	Gintaras Balčiūnas	http://www.min.tm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
10	Ūkio ministerija	Valentinas Pranas Milaknis	http://www.ekm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
11	Užsienio reikalų ministerija	Algirdas Saudargas	http://www.urm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
12	Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija	Jonas Rudalevičius	http://www.vrsm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
13	Vidaus reikalų ministerija	Česlovas Kazimeras Blažys	http://www.vrm.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15
14	Žemės ūkio ministerija	Edvardas Makelis	http://www.zum.lt/	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
Iš viso:				1	11	2	6	9	9	1	8	2	14	6	3	10	9	5	1	7	9	13	7	7	5	4	6	2	4	11	0	10	5	6	

Ministerijų interneto puslapių analizė

2003-2005 metais Lietuvos respublikos vyriausybėje bei Ministerijose ir joms atskaitingose institucijose žymiai padidėjo internetinių puslapių poreikis (14 diagrama.), kuri skatina informacinės visuomenės plėtojimas bei kokybiškesnis ir greitesnis paslaugų teikimas internetu.

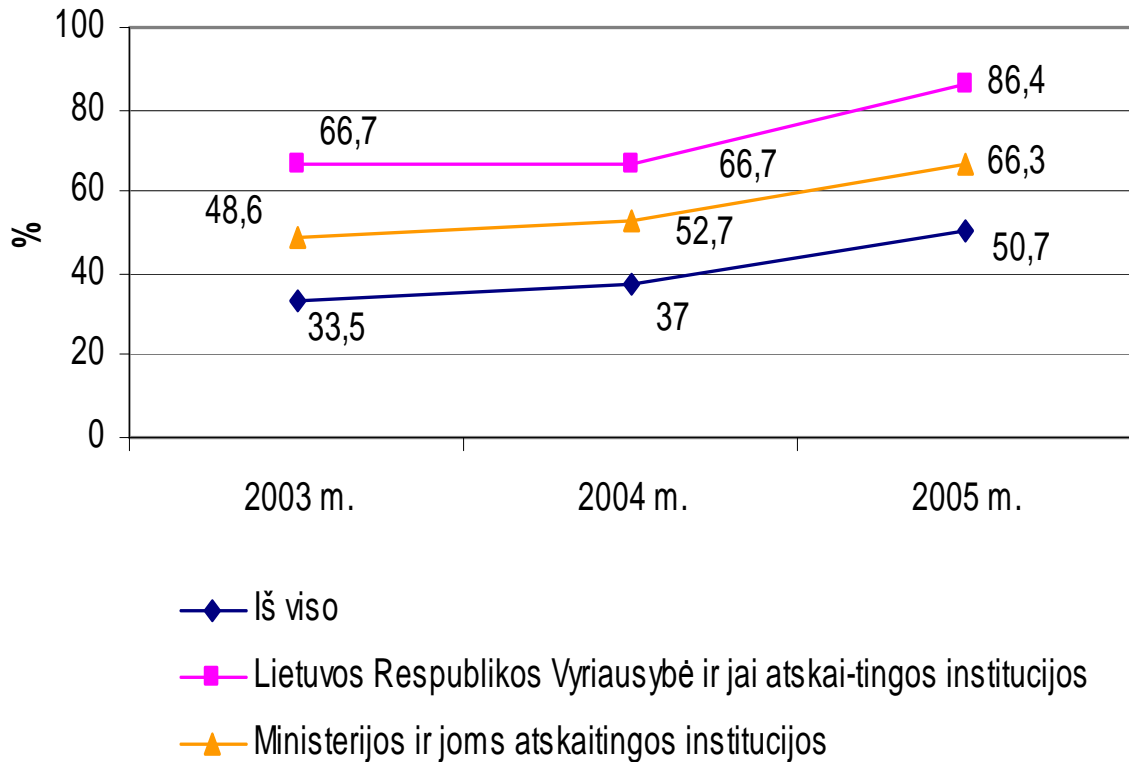
14 diagrama.

Institucijų, turinčių interneto puslapius dalis (metų pradžioje, procentais) (Šaltinis: Mykolo Riomerio universitetas)

Atsiradus poreikiui institucijoms turėti savo internetinius puslapius, kartu atsirado ir galimybė labiau išplėtoti savo veiklą ir teikti kokybiškesnes ir greitesnes paslaugas internetu, savo puslapiuose, kas pritraukė didelį visuomenės susidomėjimą ir greitesnio aptarnavimo galimybę. 15 diagramoje kaip tik ir matyti institucijų teikiančių paslaugas internetu nuo 2003 – 2005 metų procentinis išdėstymas. Galima pastebėti, kad nuo 2004 – 2005 metų paslaugų teikimas sparčiai išplito ir yra ženkliai padidėjęs.

15 diagrama.

Institucijų, teikiančių paslaugas internetu dalis (metų pradžioje, procentais) (Šaltinis: Mykolo Riomerio universitetas)

Galima daryti prielaidas, kad Lietuvoje informacinės visuomenė yra sparčiai besivystanti ir nuolat kintanti sritis. Tačiau kartu ir diskutuotina sritis, kadangi vyriausybės rengiama teisinė bazė informacinės visuomenės plėtojimui ir standartams nėra pilnai parengta.

Pagrindinis dalykas, kuris lemia informacinę visuomenę, tai, kad valstybės institucijos nėra abejingos naujovėms ir skatina tai, pačios diegdamos inovacijas informacinių technologijų srityje.

Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų tinklapių koncepcijos projekto įgyvendinimas

Pirmas etapas (Turimų galimybių panaudojimas, mažinant kūrimo ir diegimo sąnaudas

Pirmojo etapo metu turi būti atlikti šie darbai:

1. sudaryta darbo grupė turi parengti projektavimo užduotį;
2. vykdytojo parinkimas;
3. projektavimas;
4. portalo administratoriaus paskyrimas;
5. diegimas;
6. pirkimai;
7. reglamentas;
8. reikalavimai valdžios institucijoms dėl savo informacijos tvarkymo.

Antras etapas (Nuodugni IS analizė ir įvertinimas (Auditas) (privaloma informacija, turima informacija, prieinamumas, saugumas)

Atrojo etapo metu turi būti atlikti šie darbai:

- 1) turi būti parengtas teminių tinklapių, DB plėtojimo planas;
- 2) parengtos užduotys valstybės institucijoms;
- 3) parengtas vyriausybės "Vartų" išplėtimo projektas;
- 4) įgyvendinimas.

IŠVADOS

1. Rašant dabrą buvo stengiamasi įvertinti informacinės visuomenės paslaugų naudojimo galimybes ir paaiškėjo, kad jos apima labai platų paslaugų spektrą. Galima paminėti tokias paslaugų naudojimo galimybes kaip: sistemų analizė ir kūrimas, duomenų bazių valdymas, duomenų ir procesų modeliavimas, sisteminis programavimas, tinklo projektavimas, tinklo diegimas, duomenų konvertavimas ir perdavimas, telekomunikacijos ir kt. Dauguma valdymo institucijų stengiasi neatsilikti nuo techninių naujovių
2. Apžvelgus įvairią literatūrą nagrinėjančią informacinę visuomenę, galima daryti prielaidas, kad informacinės nariai gali, moka ir nori visose savo veiklos srityse efektyviai taikyti šiuolaikinių informacinių technologijų priemones, naudotis savo šalies ir viso pasaulio kompiuterizuotais informacijos ištekliais. Tuo tarpu valstybės ir savivaldos institucijos, įstaigos, pasitelkdamos šias priemones savo veiklą orientuoja į veiksmus, sujungiančius informacijos ir komunikacijų technologijų galimybes su perspektyviais valstybės valdymo sprendimais.
3. Informacinės visuomenės teorijos ir mokslinis požiūris išsiskiria į dvi pozicijas: vienos mokslinės teorijos teigia, kad informacinė visuomenė žmogaus veikloje atsirado kaip nauja kokybė, ji nėra tapatinama su ankstesnėmis veiklosmis visuomenėje; kitos teorijos teigia, kad visuomenė yra tik liudininkė susiklosčiusių neišvengiamų procesų ir reikšminių eigose.
4. Apžvelgus reglamentuojančius dokumentus, išryškėjo, kad šiuo metu itin sparčiai siekiama standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinti jų funkcionalumą, jose teikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes ir pan. To atžvilgiu yra patvirtinti bendrieji reikalavimai valstybės institucijų interneto svetainėms. Juose išdėstytos nuostatos dėl valstybės institucijų interneto svetainių struktūros, informacijos, administravimo, pritaikymo neįgaliesiems.
5. Atlikus informacinės visuomenės naudojimo, taikymo tyrimą Valstybinėse institucijose, kuriose yra taikomos informacinės visuomenės paslaugos parodė, kad valstybinės įstaigos plačiai naudoja informacines technologijas ir siekia daryti informacinių technologijų tinklus tarp visų valstybės įstaigų, komunikacijai, informacijos paieškai.

LITERATŪRA

1. "Informacijos visuomenės Lietuvos respublikoje kūrimo programa" (<http://www.iid.lt>)
2. 1993 m. LR Vyriausybė patvirtino "Valstybinę ryšių ir informatikos plėtojimo programą",
3. 2001 metų balandžio mėnesį Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės atliko tyrimą „Informacinių technologijų panaudojimas įmonėse ir organizacijose“,
4. 2002 m. pradžioje bendrovė „SIC Gallup Media“ atliko Informacinių technologijų ir interneto rinkos tyrimą
9. Wolfgang Welsch Mūsų postmodernioji modernybė Iš vokiečių k. vertė Alfonsas Tekorius
Alma littera, 2005 m. ISBN 9955086602
5. Augustinaitis A. Informacijos visuomenės profesionalumo kriterijai // Informacijos mokslai.
2001 (16). <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/16/str3.html>
6. Augustinaitis A. Informacijos visuomenės savivaldos tendencijos // Informacijos mokslai.
2000 (14). p. 18-45
7. Bell D. The Social Framework of the Information Society. Oxford, 1980. (Cambridge, 2001)
Flexible career development // <http://www.britishcouncil.org/india/>
8. Castells, Manuel. Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika,
visuomenė, kultūra. I tomas. Poligrafija ir informatika, 2005.
9. Castells, Manuel. Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika,
visuomenė, kultūra. I tomas. Poligrafija ir informatika, 2005. [education/exam-cylets.htm](http://www.education/exam-cylets.htm)
2001.12.13
10. Elektroninės valdžios koncepcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 12 31
nutarimu Nr. 2115, Žin., 2003, Nr.2-54)
11. Habermas J. (1995). *Between Facts and Norms*. (trans W Rehg) Cambridge: Polity.
12. Informacinė visuomenė ir statistika A. Miškinienė, Informacinės visuomenės statistinio
vertinimo projekto tarp EUROSTAT'o ir Statistikos departamento koordinatore, 2001
13. Informacinės visuomenės paslaugų įstatymą Nr. X-614 (Žin., 2006, Nr. 65-2380)
14. Informacinės visuomenės plėtros komitetas. Informacinės visuomenės plėtra pasaulyje 2005.
15. Informacinės visuomenės plėtrso komitetas. Teisinė informacija. Tarptautiniai dokumentai,
2006. www.ivpk.lt

16. Lietuvoje pirmas nutarimas informacinės visuomenės kūrimo klausimu buvo priimtas 1991 m.
17. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginis planas (patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 08 10 nutarimu Nr. 984, Žin., 2003, Nr.71-2534)
18. Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtros koncepcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 02 28 nutarimu Nr. 229, Žin., 2001 Nr.20-652)
19. Lietuvos respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas 2006 m. gegužės 25 d. Nr. X-614 Vilnius
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 (Žin., 2003, Nr. 38-1739) patvirtinti Bendrieji reikalavimai valstybės institucijų interneto svetainėms
21. May Ch. The Information Society: a sceptical view. Polity Press, 2002.
22. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą
23. Šaulauskas M.P. Homo Informatikus apžavas: du prietarai, trys svajos // Informacijos mokslai, 1999 (13)
24. Webster, Frank. Informacinės visuomenės teorijos. Poligrafija ir informatika, 2006
25. Žilionienė I. Informacinės visuomenės plėtra: žingsniai į šalies modernizavimą // Viešasis administravimas. 2002

SUMMURY

Information society services in administrative institutions. Growing and become modern information technologies retrieves better and faster work of administrative institutions and in purchasing different goods. Because of this demand it is very important to define Opportunities and Perspectives of Using Information Society Services in work of Administrative institutions. Using scientific literature and documents that declare information society services and administrative institutions web pages for research, were found that modern state its activity keeps in action that connect opportunities of information and communication technologies with perspectives of state governing decisions. Opportunity to get information from Internet in electronic form increases faster reach of information to society.